

6/04 Aasianumero

Aurora

Turun yliopisto

TUTKIMUSMATKALLA

KIINASTA

JAPANIIN

Aurora

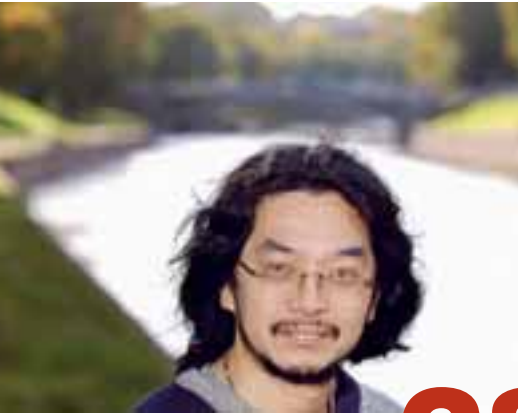
Sisältö **6** 2004

■ Japanilaisia ravitsemustutkijoita vieraili kesällä Turussa.

26

SIVU

■ Nobufumi Inaba on kotiutunut Turkuun hyvin.

28

■ Iäkkäät kuljettajat puhuttavat Japanissa.

16

■ Petri Saarikoski teki ensimmäisen perustutkimuksen tietokoneharrastuksesta Suomessa.

34

- 3Pääkirjoitus
- 4Turkulaiset Kiinaa valloittamassa
- 6Pekingin vihreä haaste
- 8Kiinan sulkeutuminen on myytti
- 11Japani globaaliyhteisön jäsenenä
- 12....Japanilainen nainen muuttuvissa rooleissa
- 14....Lyhyet
- 16....Iäkkäät kuljettajat yliarvioivat kykynsä
- 18....Maailmankieli yhdistää
- 20....Metsätutkimus ylittää rajoja
- 21....Julkaisuja & artikkeleita
- 22....Kiinalainen juttu kääpiötähdistä
- 23....Turkulaistutkija sukuloi Soulin ja Pekingin välillä
- 24....Aasia on ravintotutkijalle runsas ruoka-aitta
- 26....Seesam, aukene!
- 28....Nobufumi Inaba, Nari Lee, Zhu Wenli
- 30....Alumnisivut
- 32....Vuosien takaa
- 33....Väitökset
- 34....Väitös: Kun aikaansa seuraava perhe tietokoneen osti

■ Kannessa Nari Lee, joka tekee tutkimusta oikeustieteellisessä tiedekunnassa.

Edellisestä Aurorasta 5/04 oli Biotekniikan keskukselta kertovasta jutusta unohtunut yksi tutkimusryhmä: Bioinformatiikka (erikoistutkija, Ph.D. Stephen Rudd).

■ Kiinan muurilla.

22

Suomalainen Aasia-opetuksen ja -tutkimuksen keskus

Suomi kouluttaa Yhdysvalloille kiinalaistutkijoita! Tällainen otsikko kertoo enemmän mielikuvilla operoivasta mediasta kuin Suomen ja Kiinan uudenlaisista yhteyksistä. Toisenlaista informaatiota välittävät kehotukset ottaa oppia Itä- ja Kaakkois-Aasian taloustiikereistä ja valittelut suomalaisen tuotannon siirtymisestä Kiinaan. Aasian ajankohtaistuminen näkyy Turun yliopistossakin, mutta arkisemmalla tasolla.

Yliopistossamme opiskelee parhaillaan kolmisenkymmentä aasialaista tutkinto-opiskelijaa, joista 17 on kotoisin Kiinasta. Meidän opiskelijoitamme taas on vastavuoroisesti eri puolilla Aasiaa, vaikkakin vähemmän. Myös tutkijavaihto ja tutkijavierailut ovat nykyään jokapäiväisiä asioita. Näiltä osin Turun yliopisto ei erotu muista suomalaisista korkeakouluista. Meidän erityisyytemme on suomalaisille tarjottavassa opetuksessa ja tutkimuksessa.

Poliittisen historian laitoksesta tuli 1990-luvulla nykyiseen Itä- ja Kaakkois-Aasiaan ja erityisesti Kiinaan kohdistuvan suomalaisen opetuksen keskus. Yliopiston oma opetus oli monet vuodet lehtoritasoista, mutta elokuussa 2004 laitos sai Kiinan oman ajan historiaan erikoistuneen professorin, **Klaus Mühlhahnin**. Hänen johdolla päästään nyt siirtämään tutkimustoimintakin aiempaa korkeammalle tasolle.

Yliopistomme aloitteellisuus näkyy siinä, että Turusta koordinoidaan kolmea valtakunnallista ohjelmaa. Tärkein niistä on Itä- ja Kaakkois-Aasian yliopistoverkosto, jonka tehtävänä on varmistaa, että eri yliopistojen resurssit saadaan tehokkaasti palvelemaan alueen asiantuntijoiden koulutusta. Verkosto, jolla on päätoimiset koordinaattori ja suunnittelija, on työstänyt tämän vuoden uutta maisteriohjelmaa. Ohjelma ja verkosto ovat yliopistossamme tärkeässä roolissa.

Poliittisen historian laitos koordinoi myös vuodesta 2002 alkaen Aasian tutkijakoulua. Se tarjoaa – henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi – yhdessä yliopistoverkoston kanssa kahdesti vuodessa järjestettävän valtakunnallisen seminaarin. Sekä yliopistoverkoston puitteissa järjestettyä että tutkijakoulun antamaa opetusta tukee AsiaNet, joka on osa Suomen virtuaaliyliopistoa.

Tässä lehdessä esitellään vain osa Aasiaan suuntautuvasta tutkimus- ja koulutusyhteistyöstä, jota Turun yliopistossa harjoitetaan. Erilaisia hankkeita on niin ilahduttavan runsaasti, etteivät ne yhteen lehteen mahdu.

KIRJOITTAJA ON VUODEN LOPUSSA ELÄKKEELLE SIIRTYVÄ POLIITTISEN HISTORIAN PROFESSORI, JOKA TOIMI LAITOKSEN JOHTAJANA 1992–2003 JA ITÄ- JA KAAKKOIS-AASIAN YLIOPISTOVERKOSTON JOHTORYHMÄN PUHEENJOHTAJANA 2001–2004.

TURKULAISET KIINAA VALLOITTAMASSA

- NÄYTTÄVÄTPÄ NUORILTA JA INNOKKAILTA, MUTTA SELLAISIA HE OLIVATKIN, HUUDAHTAA KOORDINAATTORI **MARITA SIIKA** KATSOESSAAN YHDESSÄ SUUNNITTELIJA **JUHA TÄHKÄMAAN** KANSSA SYYSKUUSSA 1995 ILMESTYNEEN AURORA-LEHDEN KUVAA KIINAAN LÄHDÖSSÄ OLEVISTA ITÄ-AASIA -KURSSIN OPISKELIJOISTA.

Turun yliopiston Itä-Aasian projekti voisi viettää kymmenvuotisjuhliansa, sillä syksyllä 1994 käynnistyi 15 opiskelijan kurssi, jonka päätyttyä Aurora-lehden kuvaama joukko lähti Marita Siian pohjustamana vuodeksi Kiinan eri yliopistoihin opiskelemaan. Juha Tähkämää toimi tuolloin projektin tutkimusassistenttina.

Vanha valokuva saa Siian ja Tähkämään pohtimaan, mihin kurssilaiset ovat myöhemmin päätyneet. Melkoinen osa hyödyntää Kiina-tietämystään yritysmaailmassa. Eräs heistä on työskennellyt jo pitkään Nokian palveluksessa, ensin Kiinassa henkilöstörekrytoinnissa, sitten muissa kansainvälisissä tehtävissä. Eräs kurssilaisista on perustanut oman yrityksen ja konsultoi pk-yrityksiä. Heitä on toiminut myös ulkoministeriön ja YK:n tehtävissä, mm diplomaattina tai ihmisoikeusasiantuntijana. Opiskeluharjoittelussa he ovat olleet lähetystöissä Jakartassa, Pekingissä, Soulissa ja Tokiossa.

- Kauimmaksi aihepiiristä lienee kulkenut yksi Kiinan kävijä, joka toimii eräoppaana Lapissa, myhäilee Tähkämää.

Turun yliopiston mielenkiinto Kiinaan on itse asiassa jo vanhempaa perua. Professori **Juhani Paasivirta** luennoi 1960- ja -70-lukujen vaihteessa Itä-Aasian kansainvälisten suhteiden historiasta. Marita Siika sai Kiina-kipinänsä tuolloin, vaikka Kiinan suuntaa pidettiinkin tuohon aikaan Neuvostoliiton ja Kiinan välirikon vuoksi ulkopoliittisesti hieman arveluttavana.

Monipuolista Kiina-koulutusta

Turun yliopiston Kiina-hanke laajeni merkittävästi kun se sai vuonna 2001 koordinoitavakseen valtakunnallisen Itä- ja Kaakkois-Aasian yliopistoverkoston. Aasian yliopistoverkoston kuuluvat

maan 20 yliopistoa. Turun yliopisto koordinoi myös erillistä Aasian tutkijakoulua. Yliopistoverkoston vakiintumista ja vahvistumista merkitsee Turun yliopistoon saatu ”Kiina-professori”. Professori **Klaus Mühlhahn** aloitti työssä poliittisen historian laitoksella elokuun alussa.

Yliopistoverkosto vastaa kahden opintokokonaisuuden järjestämisestä: Aasian ohjelmasta ja syventävien opintojen ohjelmasta. Vuosittain järjestettävä 15 opintoviikon Aasian ohjelma tarjoaa perustiedot Itä- ja Kaakkois-Aasiasta tarkastelemalla aluetta monitieteisesti kulttuurihistorian, yhteiskunta-, liiketalous- ja viestintätieteiden näkökulmasta.

Opintokokonaisuus tarjotaan virtuaalisena yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille. Syventävien opintojen ohjelma tukee Aasiaan liittyvien pro gradu -töiden tekemistä. Siinä on tällä hetkellä mukana 30 opiskelijaa. Verkosto järjestää myös seminaareja ja luentotilaisuuksia ja antaa asiantuntijapua Itä-Aasian oloista kiinnostuneille yritysten ja hallinnon edustajille.

Vuonna 2002 aloittaneeseen Aasian tutkijakouluun hyväksyttiin kuusi jatko-opiskelijaa. Heistä kolme on Turun yliopiston opiskelijoita. Ensimmäisiä väitöksiä odotellaan ensi vuodeksi. Verkoston piirissä toimivat professorit, tutkijat ja opiskelijat kokoontuvat vuosittain vähintään kaksi kertaa intensiivikursseilla. Ne sisältävät erityisesti väitöskirja- ja graduohjausta, asiantuntijaluentoja sekä ammatillisten erityistaitojen opiskelua. Kursseille kutsutaan lisäksi aasialaisia ja eurooppalaisia asiantuntijoita, mikä on varmistanut verkoston ja tutkijakoulun liittämisen nopeasti kasvavaan Aasian kansainväliseen tutkimukseen.

Verkosto kasvaa

Verkostolle on kertynyt vuosien mittaan laajat ja monipuoliset yhteydet Itä- ja Kaakkois-Aasian yliopistoihin ja viranomaisiin. Aktiivisia yhteyksiä on Kiinaan, Japaniin, Thaimaahan, Malesiaan, Taiwaniin ja Korean tasavaltaan. Kiinassa läheisimpiä yhteistyökumppaneita ovat Renminin yliopisto Pekingissä, Fudanin yliopisto Shanghaissa, kaksi yliopistoa Hongkongissa, Kiinan yhteiskuntatieteellinen tiedeakatemia sekä Shanghaissa toimiva ulkopoliittinen instituutti. Verkostolla on aktiivista yhteistyötä myös Euroopan Kiina-tutkimusta harjoittavien yliopistojen kanssa. Tällaisia ovat mm. Berliinin Freie Universität, Leidenin, Tukholman, Pariisin ja Pietarin yliopistot sekä Moskovassa toimiva tiedeakatemia Kaukoidän tutkimusinstituutti.

Paradigmapankki EU -rahoituksella

Eurooppalaisen yhteistyön tavoitteena on myös auttaa EU:n pyrkimyksiä Aasian suhteiden kehittämiseksi. Berliinin Freie Universitätin kanssa käynnistettiin hanke erityisestä ”paradigma-pankista”, jonka tavoitteena on kehittää yhteistä eurooppalaista käsitteistöä vastapainoksi Asia-tutkimuksen amerikkalaiselle hegemonialle.

Hanke esiteltiin Barcelonassa kesäkuussa pidetyssä Euroopan ja Aasian kansalaisyhteiskuntia edustavassa laajassa kokouksessa. Siellä päätettiin esittää se edelleen lokakuussa Hanoisissa kokoontuneille EU:n ja Aasian maiden valtionpäämiehille. Turun yliopisto ja Freie Universität ovat anoneet hankkeelle EU-rahoitusta yhdessä Fudanin yliopiston ja thaimaalaisen Mae Fah Luang -yliopiston kanssa. ■

Turussa elokuussa järjestetyllä verkoston intensiivikurssilla luennoi myös professori Joseph Y.S.Cheng (kesk.), joka toimii Aasian tutkijakoulun akateemisenä johtajana. Marita Siika (oik.) ja Juha Tähkämaa (vas.) antavat runsasta kiitosta Chengille hänen vaivaa säästämättömästä ja asiantuntevasta jatko-opiskelijoiden väitöstutkimusten ohjauksestaan.

PEKINGIN VIHREÄ HAASTE

- olympialaiset kiihdyttävät kaupunki uudistusta

VIIMEISTÄÄN PEKINGIN OLYMPIALAISET OVAT HERÄTTÄNEET KANSAINVÄLISEN YLEISÖN HUOMAAMAAN, ETTÄ KIINA ON MAHDOLLISUUKSIEN MAA. SEURAAVIEN NELJÄN, VIIDEN VUODEN AIKANA KIINAN PÄÄKAUPUNGISSA TULLAAN TEKEMÄÄN MITTAVIA RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖPROJEKTEJA, JOTTA KAUPUNKI OLISI VUODEN 2008 KESÄOLYMPIALAIISIIN MENNESSÄ KISAKUNNOSSA.

Pekingin olympialaisten yhtenä teemana on ”Green Olympics”, ja tavoitteena on kirkastaa saasteiden nuhaannuttamasta Pekingistä moderni, uuden vuosituhannen suurkaupunki isännöimään nykyajan suurinta mediaspektaakkelia. Olympialaisten merkitys Kiinan kansalliselle ympäristömagolle onkin valtava; onnistuneet olympialaiset uudistuneessa Pekingissä antaisivat kaupungille ja koko Kiinalle mahdollisuuden näyttää jo ennen olympiaisännyyttä aloitetun ympäristötyön hedelmiä.

Savusumu lähes päivittäistä

Pekingin kohtaamat haasteet lunastaa lupauksensa ovat kuitenkin mittavat. Teollisuuden päästöt ja liikenteen pakokaasut muodostavat kaupungin yllä lähes päivittäin leijuvan kurkkua kirvelevän savusumupilven: Pekingin ilma on yksi maailman saastuneimpia. Myös vesivarat ja maaperä ovat kärsineet saastumisesta, lisäksi Pohjois-Kiina kärsii kuivuudesta.

Kaupungissa on yritetty ratkaista tehokkaasti ympäristöongelmia jo 1990-luvulta lähtien; vuosikymmenen loppupuoliskolla Peking aloitti useita 10–30 miljoonaa euroa maksaneita ympäristökampanjoita, joiden tarkoituksena oli parantaa kaupungin ilmanlaatua, edistää ympäristökasvatusta, puhdistaa vesistöjä ja lisätä kaupungin viherpinta-alaa.

Olympialaisia varten näitä ympäristökampanjoita jatketaan ja aloitetaan uusia projekteja. Suuri osa ”Green Olympics” -projekteista onkin suuria, jo ajat sitten ohjelmoituja infrastruktuuri-projekteja, jotka nyt toteutetaan nopeutetulla aikataululla. Uudet pro-

jektit on väistämättä laitettu kansainväliseen tarjouskilpailuun; ja Pekingin kaupunki odottaa suuressa osassa näistä myös kansainvälisiä investointeja.

Esimerkkinä näistä projekteista on tärkeimmän olympiasymbolin "Olympic Greenin" eli Pekingin kisakylän ja sitä ympäröivän valtavan seitsemän neliökilometrin suuruisen viheralueen suunnittelu ja rakentaminen, johon osallistuu useita kansainvälisiä yrityksiä ja kansainvälinen arkkitehtitiimi.

Toteutuessaan tämä suurpuisto tulee muuttamaan kaupungin pohjoisosaa huomattavasti. On suunniteltu, että kaupungin puistopinta-ala olisi vuoteen 2008 mennessä lähes 70 prosenttia, suurin osa näistä viheralueista tosin sijaitsee kaupungin keskustan ulkopuolella kaupunkia ympäröivien metsäenkaiden muodossa. Pekingin saasteongelmat ovat erittäin haasteellisia ja tavoitteet korkealla, mutta halu parantaa kaupunkiympäristöä ja asumisviihtyvyyttä on suuri.

Ehtona kaupunkiympäristön laadun parantaminen

Pekingin olympialaisilla on valtava merkitys koko Kiinan imagolle, ja ympäristö on yksi keskeisistä teemoista. Kansainvälisen olympiakomitean ehtona Pekingin kisaisännyydelle hakuvaiheessa oli nimenomaan kaupunkiympäristön laadun parantaminen.

Kiina onkin ottanut haasteen vakavasti ja yrittää toissanaan markkinoida "uutta Pekingiä" 2000-luvun kestäväen kehityksen suurkaupunkina. Ulkomaalaisten sijoittajien ja kansainvälisen tunnustuksen hankkimisen lisäksi Pekingin kaupunkiuudistus merkitsee hyvin paljon myös kansalliselle itsetunnolle. Lokakuussa 2004 voi Pekingin uusilla metroasemilla nähdä arkkitehtitoimistojen ja Pekingin kaupungin sponsoroimia "2008 New Beijing" –mainoksia, joissa onnelliset kiinalaisperheet oleskelevat tulevaisuuden kaupunkipuutarhassa. Kuvissa on mukana teksti "Women lai" eli "Me tulemme."

Jää nähtäväksi mihin Pekingissä pystytään vuoteen 2008 mennessä, taloudellisia investointeja ja poliittista tahtoa ei ainakaan puutu. Olympialaisten kaupunkiuudistuksen suurin merkitys Pekingille ja koko maalle on siinä, että ne antavat mahdollisuuden esitellä sekä jo saavutettuja työn tuloksia että tulevaisuuden tavoitteita palvellen Kiinan ympäristöimagon kirkastamista.

KIRJOITTAJA OPISKELEE TÄLLÄ HETKELLÄ KIINAN KIELTÄ PEKINGISSÄ, JA KIRJOITTAAN SOSIOLOGIAN PRO GRADUA PEKINGIN OLYMPIALAISTEN KAUPUNKIUUDISTUKSESTA. HÄN OPISKELEE ITÄ- JA KAAKKOIS-AASIAN YLIOPISTOVERKOSTOSSA.

KIINA ON USEIN NÄHTY SULJETTUNA YHTEISKUNTANA, JOKA VASTA NYT ON VÄHITELLEN AVAUTUMASSA. KIINAN HISTORIAAN ERIKOISTUNUT TURUN YLIOPISTON POLIITTISEN HISTORIAN PROFESSORI **KLAUS MÜHLHAHN** SANOO KUITENKIN PAINOKKAASTI, ETTEI KIINA OLE KOSKAAN HISTORIANSA AIKANA OLLUT TÄYSIN SULJETTU ULKOMAISILTA VAIKUTTEILTA.

Vuodesta 1949 aina 1970-luvun alkuun idän jättiläisvaltion yhteydet Länsi-Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin olivat kyllä vähäiset, mutta samaan aikaan Kiina integroitui sosialistiseen maailmaan. Mühlhahn muistuttaa, että neuvostosocialismi oli kiinalaisesta näkökulmasta ”modernia”, läntistä ja eurooppalaista. Itse **Karl Marx** edusti eurooppalaisuutta.

Vaikutteita on aina otettu lännestä, mutta samalla ne on sovellettu kiinalaisiin oloihin. Mao Tse-tung rakensi sosialismin ”kiinalaisen mallin”.

Kylmän sodan aikana kiinalaiset tulivat mm. Berliiniin opiskelemaan. Lähes kaikki itäsaksalaiset Kiina-tutkijat puolestaan saivat koulutuksensa 50-luvulla Pekingissä. Kiinan kansantasavalta sai ”läntisen” akateemisen perinteensä sosialistisen leirin kautta. Lisäksi Kiinassa oli paljon venäläisiä erilaisissa asiantuntijatehtävissä.

Valistuksen ideoita Kiinasta

Mühlhahn painottaa, että Kiina ei ole ollut pelkästään lännen vaikutuksessa, vaan se on myös aika ajoin antanut tärkeitä vaikutteita eurooppalaiselle kulttuurille. Hän ottaa esimerkiksi valistuksen ajan.

Eurooppalaiset lähetystyöntekijät kirjoittivat 1700-luvulla laajalti luettuja raportteja Kiinan hallinnosta ja yhteiskunnan organisoinnista. Lähetysaarnaajat löysivät Kiinasta maan, jossa ei ollut lainkaan aateliluokkaa – päinvastoin kuin tuon ajan Euroopassa. Näitä raportteja lukivat mm. Voltaire ja Diderot, jotka myös kirjoittivat Kiinasta. Kiinan esimerkki näytteli tärkeää osaa feodalismien vastaisessa vallankumouk-

KIINAN SULKEUTUMINEN ON MYYYTTI

sessä. Voitiin osoittaa, että oli olemassa valtio, jossa ihmiset valikoituivat johtaviin asemiin kykyjensä ja tietojensa eivätkä syntyperänsä ansiosta.

Eurooppalaiset sovelsivat ajatusta omalla tavallaan – esimerkiksi vallan kolmijakoa ei Kiinassa tunnettu. Vastavasti Kiina sai virikkeitä lännestä, mutta ei suinkaan suoraan jäljitellyt niitä, vaan rakensi oman sovelluksensa. Näin on tapahtunut Kiinan ja läntisen maailman välillä kautta historian.

Keisarillista rockia

Mühlhahn erottaa kolme erilaista strategiaa Kiinan suhteessa länsimaiseen vaikutukseen: ehdottoman torjuva, länsimaisuutta ihannoiva ja näiden sekoitus. Vallitseva trendi on lähes aina ollut ulkomaisten ja kiinalaisten ajatusten yhdistäminen, jonkinlainen ”hybridisyys”.

Tähän sekoitukseen törmää Kiinassa tänäänkin monella tavalla. Katsotaan vaikkapa popkulttuuria - sen muodot on lainattu lännestä, mutta sisältö, kieli, kuvat ja ajatukset ovat Kiinasta. On esimerkiksi suosittu rockyhtye, jonka nimi on ”Tang Dynastia”. Tang-dynastia oli kaikkein tärkeimpiä Kiinan muinaisen historian kausia.

Sama ilmiö näkyy myös talouden alalla. Kiinalaiset ovat kehittäneet jotain, jota he kutsuvat markkinataloudeksi kiinalaisilla piirteillä. Kapitalismi ei ole samanlainen Kiinassa kuin se on Euroopassa tai Amerikassa.

Kasvava nationalismi uhkaa naapureita

Tänään Kiina avautuu länteen ja osallistuu ennennäkemättömän laajasti kansainväliseen yhteistyöhön. Mutta samaan aikaan Kiinassa vahvistuvat nationalistiset ja vanhoihin perinteisiin pitäytyvät piirteet.

– Olen huolissani Kiinan kasvavasta nationalismista, sanoo Mühlhahn. Huolestuneimpana tätä kehitystä seurataan Hongkongissa, Taiwanilla, Koreassa ja Japanissa. Niin kauan kuin nationalismi ei johda Kiinaa, naapurit tulevat sen kanssa toimeen. Mutta ne pelkäävät.

Uhkaava kehitys on sidoksissa globalisaatioon, joka usein johtaa osassa väestöä kasvavaan nationalismiin. Sama on nähtävissä Euroopassakin, kun oikeistopopulistiset virtaukset vahvistuvat yhtä jalkaa integraation laajenemisen kanssa.

Joskus – kuten Tiibetin tapauksessa – kiinalainen nationalismi näyttäytyy hyvin sovinistisena ja aggressiivisena. Kansalliskiihkoisia purkauksia nähtiin myös kiinalaisten urheilijoiden äskeisen olympiamenestyksen innoittamana.

Mühlhahn pelkää, että Kiinan sisäisten jännitteiden kasvaessa nationalistiset virtaukset vahvistuvat edelleen.

Kahden kerroksen kiinalaiset

Ja jännitteet kasvavat. Kiinassa on kasvava määrä syrjäytyviä ihmisiä. On työttömiä, joilla ei ole minkäänlaista työttömyysturvaa. On vanhuksia, jotka on kirjaimellisesti jätetty oman onnensa nojaan pieniin kyliinsä: ei ole eläkejärjestelmää, ei ole sairaaloita. Nuoret lähtevät vaurastuviin kaupunkeihin – ja jäävät sinne.

Jännitteet nousevat epätasavasta. Eräät alueet ja eräät sosiaaliset ryhmät menestyvät erittäin hyvin – monet muut jäävät pahasti jälkeen. Kiinan johtaja **Deng Xiaoping** sanoi jo 80-luvun alussa: ”Meidän strategiamme on antaa joidenkin rikastua ensiksi, sitten kaikki muut voivat seurata perässä.”

Tätä lupausta ei ole koskaan lunastettu – itse asiassa erot vain kasvavat. Kiinassa tämä on dramaattista, koska maan sosialistinen järjestelmä on pitkään painottanut tasa-arvoisuutta. Tämä on ajamassa kommunistista puoluetta kriisiin. – Onhan se aika shokeeraavaa, että tasa-arvoa julistava kommunistinen puolue on sietänyt sosiaalisia eroja lisäävää politiikkaa jo 20 vuotta, Mühlhahn sanoo.

Puolueen johto on jälleen vaihtumassa. Viisitoista vuotta vallassa ollut **Jiang Zemin** (78) vetäytyy. Uusi johtaja **Hu Jintao** näkee ongelmat. Hän nimeää päätavoitteekseen tuoda kehitykseen

Klaus Mühlhahn

- Aloitti elokuussa Turun yliopiston poliittisen historian professorina opetusalananaan Kiinan oman ajan poliittinen historia.
- Hän on opiskellut sinologiaa, teatteritiedettä, kirjallisuutta ja historiaa Berliinissä ja Taipeissa. Tutkimuksessa hänen erikoisalaansa ovat modernin Kiinan sosiaali- ja kulttuurihistoria sekä kulttuurien väliset suhteet.
- Mühlhahn on työskennellyt tutkijana Berliinin Freie Universitätissä sekä Berkeleyn yliopistossa Kaliforniassa.

Hong Kong vai Turku?

Mühlhahnilla oli mahdollisuus valita professori Hong Kongin tai Turun yliopistosta. Hän valitsi Turun. Miksi?

- Hong Kongissa on toki vahva yksikkö ja vakiintuneet Kiina-tutkimuksen perinteet. Mutta minua kiinnostaa se, että Turussa on mahdollista rakentaa jotain aivan uutta ja innovatiivista. Pohjaa vahvistaa se, että Turun yliopisto koor-

dinoi koko Suomen Itä- ja Kaakkois-Aasian tutkimusta. Olen myös ymmärtänyt, että yliopiston johto tukee voimakkaasti tutkimusalueen vahvistamista.

- Suomella voisi olla Euroopan Kiina-suhteissa oma erityinen roolinsa. Suomi nähdään Kiinassa hieman "inbetween" -maana, siis sosialismin ja kapitalismin välissä. Tämä voi olla iso etu.

- Uskon myös, että pienenä maana Suomi ja suomalaiset tutkijat kykenevät suhtautumaan avoimemmin ja "nöyremmin" vieraaseen kulttuuriin kuin esimerkiksi saksalaiset tai amerikkalaiset. Olen myös ollut vaikuttunut siitä, kuinka paljon täällä Turussa on tehty Kiina-tutkimuksen hyväksi.

tasa-arvoisuutta. Vielä ei ole nähtävissä, muuttuuko myös käytännön politiikka.

Kungfutsen paluu

Perinteinen kiinalainen tapa järjestää yhteiskunta ja hallinto on säilynyt taustalla halki vuosisatojen – joskaan ei tietysti muuttumattomana. Tämä koskee myös uskontoja. Kiinan hallituksella oli täysin uskonnonvastainen asenne 50-luvulta 70-luvun lopulle asti. Kaikenlaisia uskonnollista toimintaa vainottiin, temppeleitä ja patsaita tuhottiin.

Mutta kulttuurivallankumouksen jälkeen nähtiin uskonnollisen elämän valtava elpyminen. Buddhalaisuus, taolaisuus ja kungfutselaisuus nousivat. Uskonnoilla on niin syvät juuret Kiinan kulttuurissa, että edes Mao ei pystynyt niitä kiskomaan irti.

Esimerkiksi kungfutselaisuus – joka on uskontona hyvin rationaalinen – on tänään saamassa myös virallista hyväk-

syntää. Mühlhahn arvioi, että parhailaan on käynnissä prosessi, jossa kungfutselaisuus sekoittuu osaksi hallitsevaa dogmia. Tämä on yksi nyky-Kiinan merkittävimpiä kehityspiirteitä.

Valtiota johtavalla kommunistipuolueella on vakava legitimiyskriisi. Kiinassa on markkinatalous, sosialismin peruslupauksia ei voida pitää. Jokainen näkee, että se mitä Marx kirjoitti, on jotain aivan muuta kuin mitä Kiinassa nyt tapahtuu. Tämä ajaa maan johdon hakemaan legitimiisyyttä kiinalaisesta perinteestä, jonka perustana on kungfutselaisuus.

Globalisaatiota kiinalaisin maustein

Mühlhahn uskoo kuitenkin Kiinan avautumisen ja kansainvälisten yhteyksien kasvun jatkuvan. Myös kulttuurien vastavuoroisuus jatkuu tulevaisuudessa. Kiina ja sen rikas kulttuuri voivat olla

globalisaatioprosessissa myös antavana puolena.

Tällaista myönteistä panosta voisi edustaa ennen kaikkea kungfutselainen näkemys ihmisestä kokonaisuutena. Ihminen ei ole vain *homo economicus*, kuluttaja tai tuottaja. Ihminen on täysiverinen inhimillinen olento, jolla on myös kulttuurisia tarpeita.

- Eurooppalaiset ovat pitkään nähneet itsensä muiden opettajana. Jos kykenemme hedelmälliseen dialogiin, saatamme kyetä laajentamaan liian materialistista näkökenttäämme. Pitäisi kyetä muuttumaan niin, että osaisimme oppia jotain myös muilta kulttuureilta, Mühlhahn sanoo.

JAPANI GLOBAALIYHTEISÖN JÄSENEÄ

Japani on kiehtonut länsimaista mieltä **Marco Polon** 1200- ja 1300-lukujen taitteessa tehdyistä matkoista lähtien, ja aivan erityisesti maan avauduttua ulkomaailmalle 150 vuotta sitten. Japanilaisen kulttuurin ja taiteen hienostuneisuutta on ihailtu, harmonista yhteiskuntaa kadehdittu, yhteiskunnan epätasaa arvoa ja sen arvojen kovuutta paheksuttu, ja taloudellisen menestyksen osatekijöitä yritetty kopioida. Japania pidetään vakauden, harmonian, yhteisöllisyyden ja rauhanomaisuuden malliyhteiskuntana. Samalla lännessä kauhistellaan liialliseen työntekoon näänntyviä miehiä, alistettuja naisia ja itsemurhaan päätyviä lapsia.

Ristiriitaiset mielikuvat

Nämä ristiriitaiset mielikuvat osaltaan ruokkivat ja uusintavat Japaniin liitettyä mysteeriiä. On jo tullut klisheeksi kuvata, miten tässä poliittisen toiseuden valtakunnassa kohtaavat aasialaisten traditioiden jatkuvuus ja modernit yhteiskunnalliset instituutiot.

Perustellustikin voi sanoa, että Japani sijaitsee ainutlaatuisella tavalla aasialaisen kulttuuripiirin ja ns. länsimaisen teollistuneen maailman välillä. Japani oli ensimmäinen ei-länsimainen valtio, jonka teollistuminen saavutti länsimaihien verrattavissa olevan kypsyystason. Taloudelliset indikaattorit osoittavat Japanin kuuluvan ”länteen” ja jälkiteolliseen maailmaan. Kulttuurisista indikaattoreista koulutus ja lukutaito näyttävät huippulukemia länsimaihinkin verrattuina.

Esimerkiksi Kiinaan verrattuna Japani on suhteellisen pieni maa. Hieman Suomea suuremmalla, luonnonvaroiltaan hyvin niukalla alueella asuu 127 miljoonaa ihmistä. Japanin vaikutus maailmaan perustuukin kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin perusominaisuuksiin, joista on sitten kehittynyt taloudellinen ja jossain määrin poliittinenkin suurvalta.

Huimasta kehityksestä hoivakriisiin

Yksi ilmeisimmistä japanilaisen yhteiskunnan erityispiirteistä on se energisyys, jolla uusia teknologioita on otettu käyttöön ja kehitetty. Vielä 1980-luvulla puhuttiin alkavasta Tyynenmeren alueen vuosisadasta, jopa Japanin vuosisadasta, niin huimalta saarivaltakunnan kehitys maailman toiseksi suurimpana taloutena oli. Toistuvat poliittiset skandaalit ja toistakymmentä vuotta jatkunut syvä taloudellinen kriisi ovat vaimentaneet odotuksia. Japanilaiset kuvaavat 1990-lukua menetetyksi vuosikymmeneksi, eikä uusi vuosituhat ole tuonut kaivattuja ratkaisuja. Julkistalouden heikkous ja väestörakenteen vanheneminen ovat tuottaneet jatkuvasti kiristyvän hoivakriisin.

Osin feodaalijalan arvot

Japani on demokratia, jossa on laajat kansalaisvapaudet. Kansalaisyhteiskunta on viime vuosina nopeasti vahvistunut. Poliitiikkaa, taloutta, työelämää ja perhettä hallitsevat silti vielä feodaalijalalta peräisin olevat arvot, joiden yhteensovittaminen toisen maailmansodan jälkeisen perustuslain demokraattisen ja länsimaisen hengen kanssa vaatii tasapainoilua.

Japanilaisille onkin tyypillistä ristiriitaisten koodien suvaitseminen. Erilaiset ihanteet elävät rinnakkain. Tämä koskee niin uskontoa kuin politiikkaakin, muista elämänalueista puhumattakaan. Japanilaista itseymmärrystä leimaa silti taipumus nähdä Japani ja länsimaat polaarisisinä vastakohtina. Tässä maailmankuvassa muulla Aasiassa on usein ollut aika syrjäinen rooli.

Japanin haaste länsimaiselle tarkastelijalle on paitsi sen erilaisuus, myös sen samanlaisuus lännen kanssa. Jo 1800-luvun historiankirjoitus vertasi Japania ”sivistyneeseen ja hyvin organisoituun” Eurooppaan, ja 1900-luvun aikana yleistyi japanilaisten ja amerikkalaisten menestystekijöiden vertailu. Japanin kukoistus on pakottanut katsomaan länsimaista edistystä uusin silmin: antiikki ja kristinusko eivät olekaan ainoa mahdollinen kehittyneen yhteiskuntajärjestyksen ja sivistyksen perusta.

KIRJOITTAJA ON SOSIOLOGIAN ASSISTENTTI JA JAPANIN TUNTIJA, JOKA TEKEE VÄITÖSKIRJAANSA JAPANILAISISTA YMPÄRISTÖLIIKKEISTÄ.

AURINKO VAI KUU – JAPANILAINEN NAINEN MUUTTUVISSA ROOLEISSA

JAPANILAISTA NAISTA ON LÄNSI-MAISSA MYSTIFIOITU. HÄNELLE ON PUETTU ALISTETUN, VAIN MIESTÄ HEIJASTELEVAN KUUNAISEN NAAMIO, JA HÄNEN PERHEKESKEISYYTÄÄN JA SIVULLISEN ROOLIAAN YHTEISKUNNASSA ON SURKUTeltu. TODELLISUUDESSA JAPANILAINEN NAINEN VAIKUTTAA ITSE ”KIUSALLISEN” TYYTYVÄISELTÄ OSAANSA JA HÄNET LÖYTÄÄ YHTEISKUNNAN MUUTTUESSA YHÄ USEAMMISTA TEHTÄVISTÄ. NIIHIN ON PEREHTYNYT SOSIOLOGI **ANNA-MARI KONTTINEN**.

Naisen aseman muutokset japanilaisessa yhteiskunnassa ovat heijastuksia historiallisista hallintokausien ja sittemmin yhteiskuntaelämän voimakkaista muutoksista. Japanilaiseen naiseen liitetään länsimaissa pyrkimys täydellisyteen – eikä ihan suotta. Täydellisen naisen kuvan luomiseen pyritään usein jo japanilaisissa häissä.

Yksi morsian, kaksi roolia

– Morsiamesta rakennetaan täydellinen ensin japanilaisen koodin ja sitten länsimaisen koodin mukaan. Valkoinen hääpuku osoittaa pyrkimystä kulttuuriseen kompetenssiin länsimaisilla mittareilla. Naisen elämä täydellistyy häissä, häät ovat valtava speaktaakkeli. Häissä morsiamen rooli naisena korostuu – hän on ehdottomasti pääroolissa.

- Tutkimuksemme kannalta kiinnostavaa on, miten häissä rakennetaan sekä japanilaisen että länsimaisen naisen kuva: morsiamella on yleensä parikin sekä japanilaista että länsimaista pukua ja kumpaankin kulttuuriin liittyvää muuta rekvisiittaa.

- Vihkitoimitus heijastaa yleensä länsimaisen romanttisen rakkauden suurta kertomusta. Siinä seremoniallisuus on viety pitkälle ja se on kaupallisesti houkuttelevampi. Jos taas hääpari valitsee japanilaisen vihkimyksen, valinta viittaa shintolaisuuteen.

- Osallistuin ystäväni häihin Japanissa ja sain tietää, että nämä keskiluokkaiset häät vaatteiden vuokrineen, muun häävään varusteineen, vieraille annettavine lahjoineen, hotelliyöpymisineen ja tarjoiluineen tulivat maksamaan

noin 100 000 euroa. Hotelli oli itse asiassa suuri hääkeskus, josta saattoi hankkia kimonon pukijat, kampaajat ja meikkaajat. Sinne tultiin vihkimisen jälkeen ja koko iltapäivä varattiin morsiamen sonnustamiseen seremoniakimoon ja kampaukseen.

Häissä heijastuvat Konttisen mukaan toisaalta sukujen yhteenliittyminen ja perheen korostaminen ja toisaalta romanttinen, hääparin välinen rakkaus. Molemmat, länsimainen ja japanilainen traditio, elävät täysillä yhtä aikaa.

Sosiologian assistentti, valtiotieteen lisensiaatti Annamari Konttinen on toimitannut yhdessä filosofian lisensiaatti **Seija Jalagin**in kanssa vuoden alussa ilmestyneen, artikkeleista kootun kirjan ”Japanilainen nainen. Kuvissa ja kuvien takana”. (Kirjan esittely tässä lehdessä sivulla 21.)

Konttinen tekee väitöskirjaansa japanilaisista ympäristöaktivisteista ja on viettänyt Japanissa kaikkiaan nelisen vuotta aluksi lukiolaisena ja sittemmin mm. vierailevana tutkijana Tokion yliopistossa.

Naisen työnteko loppuu äitiyteen

Puoliso valitaan Japanissa itse ja parisuhteen ihannekuva on romanttinen, mutta perheideaali on perinteinen. Perhettä pidetään funktionaalisenä yksikönä, jossa kummallakin miehellä ja naisella, on oma osansa.

- Hyvin harvinaista enää on, että heiti naimisiin mentyä mies vaatisi naista jäämään kotiin. Mutta lasten syntymä tuo uuden vaiheen: työnantajakin pitää itsestäänselvänä, että naisen työnteko loppuu äitiyteen. Myöhemmin, kun perhetilanne antaa myöten, nainen voi aloittaa kokonaan uudelta pohjalta yleensä osapäivätyössä.

Naisten koulutustasossa ei ole Japanissa paljonkaan eroa verrattuna miehiin. Erot syntyvät siinä vaiheessa, kun naiset menevät naimisiin. Annamari Konttisen mukaan esimerkiksi tohtoriopiskelijoista vain pieni osa on naisia.

- Monet parisuhteet käyvät läpi rajun muutoksen, kun valmistaudutaan lasten tuloon perheen arkeen. Miehen ja naisen työurat eriytyvät ja kun valitaan, kumpi tekee uraa, hyvin harvoin se vielä kukaan on nainen.

- Viimeisimmät lukemani tutkimukset kertovat yritys-elämästä. Yrityksissä on erilaisia etenemislinjoja. Niistä ”uralinja” vaatii vahvaa työhönsitoutumista ja mahdollisuutta tehdä työstä elämän ensimmäinen prioriteetti: työajoissa ja paikkakunnan vaihdoksissa tulee joustaa. Tällaiselle uralinjalle hakijoista oli viime vuonna ”jo” kymmenen prosenttia naisia, mutta lopulta heitä hyväksyttiin uralinjalle vain kolme prosenttia. Työelämässä naiset törmäävät edelleen lasikattoon: naisten työkeskeisyyttä ei pidetä uskottavana tai naisille ei haluta antaa samanlaisia mahdollisuuksia osoittaa kykyjään kuin miehille.

Pseudoperheestä halutaan ulos

Lainsäädännöllisesti naisen uran tiellä ei ole esteitä, sillä tasa-arvolait mahdollistavat työelämässä etenemisen. Konttinen haluaa kuitenkin kyseenalaistaa työelämän vaatimustason, jos ihmisestä otetaan työpaikalla niin paljon irti, että kotiin vaaditaan arjen ylläpitäjä.

- Japanilaisen uran vaativuus on sitä luokkaa, että jonkun muun täytyy pestä ne sukat!

- Voi myös kysyä, missä määrin työelämän tulisi ottaa huomioon ihmisen kokonaisuutena? Nuoret japanilaismiehet ovat yhä haluttomampia uhrautumaan täydellisesti työelämälle. Tässä näkyy sukupolvien ero. Japanissakin on yleistymässä sopimuksellinen suhde työpaikan ja työntekijän välillä eikä työnantajaan välttämättä haluta enää olla heimoystävällisessä suhteessa.

- Japanin talouden huima kasvu legitimoiki aikanaan työelämän järjestelmän: vaikka työn eteen joutui tekemään uhrauksia, se samalla palkitsi. Menestymisen malliin saattoi uskoa, koska se toimi. Menestyminen saatiin aikaan kovalla työntöällä ja tiukoilla ruoduilla ja jokainen ymmärsi, että Japanin ainoa todellinen luonnonvara olivat työntekijät. 1990-luvun lama kyseenalaisti tämän järjestelmän eivätkä työnantajatkaan voineet palkita työntekijöitä entiseen tapaan.

Toimistoruusut asuvat pitkään kotona

Japanista löytyy myös toimistoissa työskenteleviä nuoria naisia, joita kut-

sutaan toimistoruusuiksi. He asuvat pitkään kotona ja voivat käyttää suurimman osan palkastaan kulutukseen: vaikka Chanelin jakkupukuihin. - Toimistoruusu ei ole ollenkaan fiktiivinen hahmo. Jossain vaiheessa keskusteltiin ”parasiittisinkuista” ja tämän elämäntavan oikeutuksesta, mutta en koskaan havainnut laajaa paheksuntaa. Elämäntapa on toisaalta ymmärrettävä: itsestä elämistä Japanissa hankaloittavat valtavan pitkät työmatkat ja kalliit asunnot. Ja toisaalta monet vanhemmat ovat tyytyväisiä, jos lapsi asuu pitkään kotona, Konttinen kertoo.

- Japani on maailmankatsomuksellisesti yllättävän eriytynyt yhteiskunta, vaikka siellä debatoita kovin paljon – kuten ei Suomessakaan. Eri mieltä oleminen tuodaan yleensä hyvin hillitysti esille. Japani ei kuitenkaan ole yksi toimija, jolla on yksi mieli. Tuntuu oudolta ajatella ajoittain julkisuudessaakin ollutta japanilaisen yhteiskunnan sisäistä terrorismia, joka vaikuttaa Japani-kuvamme vastaiselta. Se vain osoittaa sen, miten kapea näkemyksemme tuosta maasta on.

Kotirouvatkin nauttivat arvostusta

Länsimaissa katsomme liki säälinsekäisin tuntein kotona viihtyvää perheenäi-

tiä, joka pitää huushollin perfektionistisessa järjestyksessä: futonitkin tuuletaan samaan aikaan naapureiden kanssa. Tutkijan mukaan yllättävän moni japanilainen keski-ikäinen nainen on kuitenkin tavattoman tyytyväinen osaansa. Meitä tämä kiusaa: jospa hän ei olekaan ”oikeasti” onnellinen!

- Tämä on feministisen Japanitutkimuksen viimeinen dilemma, Konttinen naurahtaa.

- Toisaalta me pohjoismaiset naiset tunnemme itsemme joka päivä riittämättömiksi, varsinkin kun lapset ovat pieniä. Onko se sitten sitä meidän onnellisuuttamme? En halua ajaa naiset kotiin – linjaa – itse en haluaisi jäädä kotiin – mutta meidän täytyisi suoda vähän avarampi ymmärrys eri mahdollisuuksille. Suomessa naisille sanotaan, että ”työnteko on ainoa arvostettava valinta, mutta valinta on sinun!” Mikä on vapautemme ja mikä on sen hinta?

- Meidän yhteiskuntamme yliarvostaa työtä, jonka kautta ikään kuin tulemme yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi – toisaalta työhön osallistumat-tomuus tai työttömyys koettelee sosiaalista itsetuntoamme kovasti. Japanilaisia kotirouvia arvostetaan siinä tehtävässä, missä he ovat. Työhön osallistumattomien tunne kokonaisuudesta, ihmisyydestä ja jopa täysi-

valtaisesta kansalaisuudesta ovat asioita, joissa meillä olisi oppimista!

Sukupolvien hoitoketju on murroksessa

Japani on voimakkaasti vanheneva yhteiskunta ja japanilainen nainen kantaa usein vastuuta paitsi omista lapsistaan ja lastenlapsistaan, myös omista vanhemmistaan ja appivanhemmistaan. Nyt elävä sukupolvi on murrossukupolvi, joka ei uskalla luottaa siihen, että hoitoketju säilyy murtumattomana.

- Japanissa haetaan nyt vaihtoehtoja vanhusten hoitoon. Japanilaiset saattavat saada aikaan luovia ratkaisuja, jotka tukevat vanhusten asumista toisaalta omassa kodissaan tai lastensa kodissa ilman että vanhusta tai hoitajaa sidotaan täysin kotiin. Naisten ja yhteiskunnan tuottama hoiva pitäisi voida yhdistää.

- Japanissa kolmas sektori vahvistuu koko ajan. Saattaakin olla japanilaisen yhteiskunnan onni, etteivät kaikki naiset ole oravanpyörässä, vaan joillakin on mahdollisuus tarkastella yhteiskuntaa laajemmin ja nähdä todellisia tarpeita ja ongelmia, jotka vaativat ratkaisuja. Koulutettujen naisten valtava käyttämätön resurssi saattaa nousta entistä suurempaan arvoon. ■

- Naisten mukaantulo politiikkaan on tyssännyt Japanissa. Naisten on vaikea pitää kiinni velvoittavista ”hyvän vaimon ja viisaan äidin” rooleista ja samaan aikaan tehdä politiikkaa, kuvaa Annamari Konttinen, joka tekee väitöskirjaa japanilaisista ympäristöliikkeistä.

■ ENNÄTYSMÄÄRÄ ERASMUS-VAIHTOON LÄHTIJÖITÄ

Turun yliopistosta lähti lukuvuonna 2003-2004 viralliseen Erasmus-vaihtoon ennätyselliset 210 opiskelijaa. Nousua edellisen lukuvuoteen on yli 16 prosenttia.

Suosituimmat maat lukuvuonna 2002-2003 olivat Espanja ja Ranska. Nyt suosituimmat maat olivat Ranska, Saksa, Espanja ja Iso-Britannia. Italiaan lähtevien määrä nousi myös. Lisäksi yksi opiskelija lähti Erasmus-pilottiohjelman kautta Turkkiin.

Saapuneita opiskelijoita varsinaisen Erasmus-ohjelman kautta oli 196. Suurin osa opiskelijoista saapui viime lukuvuonna Saksasta, Ranskasta, Espanjasta ja Italiasta. Opettajavaihto säilyi viimevuotisella tasolla. Vaihtoon lähti 24 opettajaa. Lisäksi Sveitsiin lähti yksi ns. Erasmus-opettaja sveitsiläisen kohdeyliopiston ja Turun yliopiston tuella.

LYHYET

TEKSTIT TUOMAS RIMPILÄINEN, VILLE LAAMANEN, TIMO NIITEMAA, PAULA HEINO JA MARJAANA RISKU ■ KUVAT VESA-MATTI VÄÄRÄ JA YLIOPISTON VIESTINTÄ

■ KIINAN YLIOPISTOKOULUTUS UUDISTUU

- Kiinan uudistumisen ja avautumisen jälkeen maan korkeakoulutus on edennyt suurin harppauksin. Viimeisen viiden vuoden aikana korkeakouluihin kirjoittautuneiden opiskelijoiden määrä on noussut 168 prosenttia.

Korkeakouluopiskelijoita on Kiinassa nyt noin 19 miljoonaa, totesi Renminin yliopiston rehtori **Ji Baocheng** Turun yliopistossa pitämässään yleisöluennossa.

Koulutusvastuuta on jättävaltioissa hajautettu keskushallinnosta paikallisille hallintoelimille. Hallitus on satsannut koulutukseen, mutta rahoitus on rehtori Jin mukaan kuitenkin vakava ongelma korkeakouluissa. Niiden saama valtion rahoitus nousi vuonna 2003 kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Yksityisen rahoituksen osuus valtion omistamissa yliopistoissa on vielä hyvin pieni.

Pekingissä sijaitseva Renminin yliopisto on Kiinan johtava yhteiskuntatieteisiin erikoistunut yliopisto ja Turun yliopiston ystävyysyliopisto, jossa turkulaisia opiskelijoita ja tutkijoita on ollut vaihdossa vuodesta 1996 lähtien. Myös Renministä on saatu vaihto-opiskelijoita ja tutkijoita Turkuun. Rehtori Ji Baocheng delegaatioineen tutustui Turun yliopistoon, kävi sopimusneuvotteluja ja luennoi 24. syyskuuta aiheesta Reform and Development of China's Higher Education.

Kuvassa vararehtori Erno Lehtinen ja rehtori Ji Baocheng. Kuva Jarna Lindroos

■ PUHETEKNOLOGIASSA ETSITÄÄN HUOMISEN SOVELLUKSIA

Informaatioteknologian laitoksella tutkitaan puheteknologian uusia mahdollisuuksia. Käytännön sovelluksia kokeillaan monissa eri hankkeissa.

Puheenkäsittelyn uudet menetelmät ja sovellukset (PUMS) -tutkimusprojektissa on neljä osa-alueita: puhesynteesi, puheentunnistus, puhujan- ja kielentunnistus sekä teknologian uudet sovellusalueet ja käyttökohteet. Kaikkiaan seitsemän

suomalaista tutkimusorganisaatiota on mukana hankkeessa. Vastuullisena johtajana Turun yliopiston informaatioteknologian laitoksella toimii professori **Jouni Isoaho**. Projektia rahoittavat Tekes ja toistakymmentä erillistä yhteisöä ja yritystä.

- Puheteknologian tutkimus käynnistyi toden teolla viitisen vuotta sitten, totesi fonetiikan professori **Olli Aaltonen** Mauno Koivisto -keskuksessa 14. lokakuuta järjestetyssä puhe- ja kielitekniologiaseminaarissa. - Tuolloin luotiin verkosto tutkimukselle, ja Suomen Akatemia tuli rahoittamaan hanketta.

■ TURUN ICT-TALOLLE PERUSKIVI

Vuoden 2006 kesällä valmistuva ICT-talo muodostaa Suomen oloissa poikkeuksellisen laajan teknologian tutkimus- ja koulutuskeskittymän.

Tuleva ICT-talo kokoaa saman katon alle Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Turun ammattikorkeakoulun ICT-alan opetuksen ja tutkimuksen. Vastaavaa yhteistyökeskittymää ei ole Suomessa ennen nähty. Uusi rakennus nousee DataCityn ja Kupittaaan aseman väliselle tontille.

Rehtori **Keijo Virtanen** muistutti kahden yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteishankkeen olevan poikkeuksellinen Suomen oloissa. Rehtorin mukaan ICT-talon tarjoamat yhtenäiset tilat vahvistavat koko alan näkyvyyttä. Åbo Akademin rehtori **Gustav Björstrand** tähdensi, että riittävän kriittisen massan keräämisen tavoite on Turussa saavutettu hyvin.

Turun yliopiston rehtori Keijo Virtanen murasi oman osuutensa ICT-talon peruskivestä koleassa syyssäässä.

■ SALOON PROFESSORI JA TUOTTEISTAMISEN KOULUTUSTA

Salo on astunut aitoon yliopistoaikaan uuden elektroniikan tuotteistamisen professorin myötä. Suomen ensimmäinen yliopistotasoinen tuotteistamisen koulutus alkaa Salossa.

Jo kolme vuotta sitten Turun yliopiston informaatioteknologian laitos käynnisti Salossa uuden ohjelmistotekniikan koulutuksen, joka johtaa filosofian maisterin tutkintoon. Opetus toteutetaan yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Syksyllä aloittanut professori on nimeltään **Aulis Tuominen**. Tuotteistamisessa on kyse tuotteen kehittämisestä ja sen saattamisesta luotettavasti ja laadukkaasti kuluttajalle. Pohjana on teknologian tutkimus ja kehitys.

Turun yliopiston diplomi-insinööri-ohjelmaan kuuluvia tekniikan perusopinnoita tarjotaan uuden koulutuslinjan myötä myös Salossa. Lähes kolmannes koulutuksen kustannuksista katetaan Salon seudun kuntien tuella.

■ TURUN YLIOPISTO SAI ENSIMMÄISEN TEKNIKAN TOHTORIN

Turun yliopisto sai lokakuussa ensimmäisen tekniikan tohtorinsa. FM **Seppo Virtanen** esitti väitöskirjassaan uudenlaista laitealustaa protokollaprosessorien suunnitteluun. Samalla hän esitteli tätä laitealustaa käyttävän korkean abstraktiotason suunnittelumenetelmän nopeuttamaan varsinaista prosessorien mallinnusta.

Marraskuussa 2003 Turun yliopistosta valmistui ensimmäinen diplomi-insinööri. Turun yliopisto on järjestänyt DI-tutkintoon johtavaa koulutusta yhdessä Åbo Akademin kanssa vuodesta 1999. Yliopisto on kuluvasta syksystä lähtien voinut myöntää myös DI-tutkinnot, kun tutkinnonanto-oikeus oli aiemmin vain Akademilla.

Yhteistyö Akademin kanssa jatkuu edelleen: Akademin erikoisaloja ovat kemia ja prosessiteollisuus, yliopiston mm. elektroniikka ja tietoliikennetekniikka. Yliopiston vuotuinen sisäänottokiintiö on ollut 50, joten DI-putkessa on parhaillaan noin 250 opiskelijaa.

Turun yliopiston IT-laitos tarjoaa tuleville insinööreille monitieistä koulutusta.

Vas. Seppo Virtanen, hänen vieressään kustos, professori Jouni Isoaho ja vastaväittäjä, professori Dake Liu Linköpingin yliopistosta.

■ HOPEANHOHTOISTA YLIOPISTOSOUTUA TAIWANISSA

Suomen yliopistojen naisten edustusjoukkue tuli syyskuussa Taiwanin soutu-kisoista mukanaan komea hopeasija. Taiwanin I-Lanissa pidetään vuosittain yliopisto-opiskelijoiden kansainvälinen soutu-regatta. Regatta on kutsukilpailu, johon kerätään nimekkäitä soutu-yliopistoja; mukana ovat perinteisesti olleet mm. Oxford, Cambridge, Harvard ja Princeton. Turun Akateemiset Soutajat on saanut Turun yliopiston nimissä kutsun kolmena vuonna naisten kevyelle pariaironeloselle. Edustusjoukkue kerätään kaikkien Suomen yliopistojen keskuudesta. Tänä vuonna joukkueen muodostivat **Ilona Hiltunen** (Jyväskylän yliopisto), **Marjaana Risku** (Turun kauppa-korkeakoulu/Jyväskylän yliopisto), **Marleena Valtasola-Takaniemi** (Tampereen yliopisto) ja **Asta Larjomaa** (Helsingin yliopisto); varasoutajana ja yksikkölähdössä mukana oli **Maija Salmela** (Turun yliopisto/ Turun kauppa-korkeakoulu). Joukkueenjohtajana toimi **Carl-Johan Åkerblom** ja valmentajana **Arto Huhto**.

Finaalipäivänä vettä tuli taivaan täydeltä. Neljän venekunnan finaalissa soutivat paikalliset taiwanilaisjoukkueet NTNU ja TPEC, Australian Queensland ja Turku. Suomen vene lähti kuin dieselveturi eli hitaasti, mutta varmasti. Hyvällä loppuvetolla suomalaiset pääsivät paikallisten joukkueiden ohi. Sijoitukseksi tuli hopeatila ja eroa voittajajoukkueeseen Queens-

landiin jäi 1,52 sekuntia. TPEC oli kolmas. Rannassa oli kisojen aikana vakiintunut sanonta "the Finnish Girls" eli Suomen tyttöjen kovat loppuvetot oli huomattu. Tuore yksikkösoutaja **Maija Salmela** päätyi B-finaalin kolmannelle sijalle. Taiwanin regatassa soutajista pidettiin hyvää huolta. Mukana kulki kaiken aikaa kaksi paikallista opasta ja kullakin joukkueella oli oma nimikkobussinsa. Aasialainen vieraanvaraisuus ja komeat avajais- ja mitaliseremoniat jäivät osallistujien mieleen.

Kuvassa Suomen joukkue finaalissa, edestä Ilona Hiltunen, Marjaana Risku, Marleena Valtasola ja Asta Larjomaa.

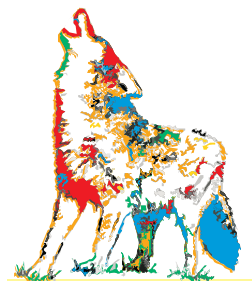
■ YMPÄRISTÖ-PAIKKATIEDOSTA EU-OHJELMA

Turun yliopiston maantieteen laitos aloittaa EU:n Life-Environment -ohjelmaan kuuluvan kansainvälisen hankkeen koordinoimien. Vuoteen 2006 saakka jatkuvan ENVIFACILITATE-projektin tavoitteena on edistää ympäristöä koskevan paikkatiedon saatavuutta ja innovatiivista käyttöä.

Hankkeeseen osallistuvat myös Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos, Varsinais-Suomen liitto, Viron ympäristötietokeskus ja Latvian yliopisto.

Tarkoituksena on kehittää paikkatiedon käytön strategioita ja tietojen välittämistä tukevia mekanismeja Suomessa, Virossa ja Latviassa. Hanke toimii kansallisen ja kansainvälisen tason lisäksi myös paikallisesti Lounais-Suomessa. Projekti tuottaa käytännön esimerkkejä ympäristöpaikkatiedon yhteiskäytön eduista muun muassa rannikkoaluiden hoidossa ja suunnittelussa. Hanke jatkaa myös jo kansallisen Paikkatietolainaston toimintaa.

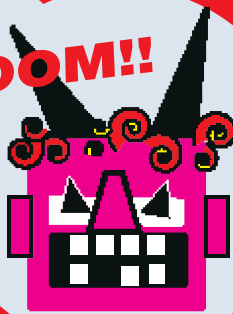
Se aloitettiin keväällä 2003. Projekti on arvoltaan noin 1,1 miljoonaa euroa, josta noin puolet saadaan EU:n Life-ohjelmasta. Hanketta johtaa maantieteen laitoksella professori **Risto Kalliola** ja koordinaattorina toimii tutkija **Tuuli Toivonen**.

LYHYT

WROOOOM!!

IÄKKÄÄT KULJETTAJAT YLIARVIOIVAT KYKYNsä

TEKSTI PAULA HEINO ■ KUVA VESA-MATTI VÄÄRÄ

JAPANISSA YLI 65-VUOTIAAT AUTOILIJAT OVAT SUURENNUSLASIN ALLA, SILLÄ HEITÄ SUHAA TOKION, OSAKAN JA HIROSHIMAN KADUILLA YHÄ ENEMMÄN. JAPANI ON VUONNA 2010 MAAILMAN VANHIN KANSAKUNTA. IKÄÄNTYVIIN KULJETTAJIIN KIINNITETÄÄN HUOMIOTA, SILLÄ – AIVAN KUTEN NUORET MIEHET – HE YLIARVIOIVAT OMIA KYKYJÄÄN. PROFESSORI **ESKO KESKINEN** ON TEHNYT PITKÄÄN TUTKIMUSTA JAPANILAISTEN LIIKENNE-PSYKOLOGIEN KANSSA.

Psykologian laitokselle kokoontui elokuussa harvinainen – ja hyvin naurava – joukko. Neljä japanilaista liikennepsykologian professoria osallistui Turussa Psykologia 2004 –kongressiin, josta he jatkoivat matkaansa isäntänsä Esko Keskinen kanssa Englantiin oman alansa kongressiin.

Japani on liikenteellisesti yksi turvallisimpia maita maailmassa. Nopeusrajoituksia on laskettu maanteillä 100 kilometristä 80 kilometriin tunnissa ja samalla liikenneonnettomuudet ovat vähentyneet reilusti. Jos Japanissa haluaa auton rattiin, yhdenkin oluen voi unohtaa, sillä promilleraja on nolla.

Esko Keskinen on tehnyt nousevan auringon maassa useaan otteeseen tutkimusta ja ystäväystynyt japanilaisten kollegojensa kanssa.

- Olen myös ajanut Japanissa, ja liikenteessä suhtautuminen sääntöihin ja muihin kuljettajiin on huomaavaisempaa kuin Suomessa. Kun esimerkiksi bussille antaa tilaa liikenteessä, kuljettajan valkoinen hansikas heilahtaa iloisesti kiitokseksi.

Nuorten onnettomuudet laskussa, vanhojen kasvussa

Joka puolella maailmaa murheenkryyniksi ovat muodostuneet nuoret miehet, jotka kortin saatuaan hurjastelevat onnettomuustilastoihin. Näin on Suomessa ja sama pätee Japanissa. – Nuorten kuljettajien onnettomuudet ovat kuitenkin Japanissa tasaisesti vähentyneet, kertoo professori **Kazumi Renge** Tezucayaman yliopistosta Osakan läheltä. – Yksi syy on se, että nuorten osuus kuljettajista on pienentynyt, koska väestö Japanissa vanhenee. Mutta siitäkin huolimatta tilastot näyttävät selvästi tämän ikäryhmän onnettomuusmäärien laskua. Kazumi Renge on tehnyt yhdessä professori **Kazuhisa Ogawan** kanssa eri ikäisten riskien tunnistusmittareita. Ogawa toimii Hiroshiman kansainvälisessä yliopistossa.

- Väestön vanheneminen näkyy myös moottoripyöräonnettomuuksissa. Niitäkin tapahtuu enemmän yli 65-vuotiaille ajajille, kun keski-ikäiset ja nuoret motoristit ovat tilastoissa petranneet, kertoo professori **Yukiko Ka-**

kimoto, jonka oma yliopisto on University of Jissen Tokiossa.

- Erityisesti yli 65-vuotiaat joutuvat jalankulkijoina liikenneonnettomuuksiin, toteavat tutkijat.

Vanhetessa fyysinen ja psyykinen suorituskyky laskee ja sisäinen kaappikello raskuttaa eri aikaa kuin kaupunkiliikenteen aikarauta: reaktioaika ei enää riitä.

- Hyvin iäkkäät ihmiset eivät tahdo sopeutua liikenneyhteiskuntaan, vaan he saattavat jalankulkijoina vain painella eteenpäin mitään näkemättä, professori **Hiro Ota** Sendaista kertoo. Hän toimii Tohoko Institute of Technology –tutkimuslaitoksessa.

- Yksi syy kuolemaan johtaviin, iäkkäiden jalankulkijoiden onnettomuuksiin, on se, että ne tapahtuvat usein pimeään aikaan tai yöllä. Huonosti valaistu ympäristö voi olla osatekijä näissä onnettomuuksissa, toteaa Keskinen.

lääkkäät joutuvat risteys-onnettomuuksiin

Esko Keskinen ja Hiro Ota ovat tehneet Japanissa yhteistä tutkimusta, jossa he havainnoivat risteyskäyttäytymistä.

- Olemme kiinnostuneita siitä erikäisten ja eri sukupuolta olevien liikenteen käyttäjien yhdistelmästä, jossa onnettomuuksia tapahtuu eniten, he kertovat. - Tilanne, jossa nuori kuljettaja kohtaa iäkkään autoilijan, ja jälkimmäinen on kääntymässä oikealle, on vaarallinen. Kun kaksi iäkästä autoilijaa kohtaa tässä tilanteessa, onnettomuuksia tapahtuu harvemmin, sillä molemmat ovat hitaampia, Ota kertoo.

lääkkäät kuljettajat eivät aina muista pysähtyä risteyksissä. Ongelma ei ole niinkään, näkevätkö he, vaan kuinka he käyttävät näköään.

- Päättökäytöksiemme koskee juuri iäkkäiden kuljettajien ajotaidon parantamista, Hiro sanoo. - Kun yli 65-vuotiailla

kuljettajilta kysyttiin, muistavatko he pysähtyä risteyksessä, he väittävät pysähtyvänsä, vaikka jalka ei kaasulta noussutkaan. Palautteen antaminen eri liikennetilanteista ja harjoitteluohjelma on yksi mahdollisuus kohentaa tilannetta. Pelkkä valistus ei auta.

Vanhemmat kuskit joutuvat Esko Keskinen mukaan myös Suomessa useammin risteysonnettomuuksiin ja ovat heiveröisinä alttiimpia vakaville loukaantumisille tai kuolemalle, kun toinen osapuoli pamahtaa ovesta sisään.

Ota ja Keskinen ovatkin aloittaneet kaksivuotisen turvallisuustutkimuksen, jossa iäkkäille autoilijoille rakennetaan uusi koulutusohjelma. Heillä on kaksi tutkittavaa ryhmää, joita testataan haastatteluin, kyselylomakkein ja havainnoiden liikennekäyttäytymistä.

Alzheimer on vakava riski

- Iäkkäillä kuljettajilla on vahva itseluottamus, mutta he eivät huomaa, että taidot ovat heikentyneet. Vahvan itseluottamuksen ja todellisten taitojen välillä on kuilu, Yukiko Kakimoto kertoo. - Ikään liittyy myös riski Alzheimerin taudista,

josta Japanissa kärsii viisi prosenttia yli 65-vuotiaista ja neljännes yli 85-vuotiaista. Alzheimer on erityisen hankala alkuvaiheessa, jolloin sitä ei vielä ole diagnosoitu, mutta oireet jo vaarantavat liikenteessä selviämisen.

Ajotaito auttaa myös jalankulkijana. - Tutkimus on osoittanut, että ne vanhukset, joilla on ajokortti, joutuvat jalankulkijoina paljon harvemmin liikenneonnettomuuksiin, professori Renge kertoo.

Yli 65-vuotiaat miehet ovat Japanissa yleinen näky ratin takana, mutta samanikäisillä japanilaisnaisilla on harvemmin ajokortti. - Uskon, että vanhojen kuljettajien aiheuttamien liikenneonnettomuuksien määrä tulevaisuudessa pienenee, kun ajokortin omaavien osuus vanhemmissa ikäluokissa kasvaa, Hiro Ota arvioi.

Japanissa toimii liikennepsykologien yhdistys, jossa on noin 300 jäsentä. Kaikki eivät ole tutkijoita, vaan liikenteen asiantuntijoita esimerkiksi autokouluissa tai poliisin palveluksessa. Tutkijat ja tutkimusta soveltavat toimijat ovat näin yhdistäneet voimansa ja yrittävät yhdessä selvittää liikenteen ongelmia. ■

- Kuka ajaa? kuuluu kysymys ja viittä liikennepsykologia naurattaa. Kunniatehtävä annettiin Turussakin tutkimusta tehneelle professori Hiro Otalle, jonka kartanlukijana on professori Yukiko Kakimoto. Takapenkillä vas. professorit Kazumi Renge, Esko Keskinen ja Kazuhisa Ogawa. Vieraat ihastelivat suomalaisten kasvanutta pyöräilykypärän käyttöä: Japanissa kypärä on vielä harvinainen näky.

MAAILMANKIELI YHDISTÄÄ

ENGLANNIN KIELTÄ TUTKIVAT JA OPETTAVAT LAITOKSET OSAKASSA JA TURUSSA LÖYSIVÄT TOISENSA KYMMENEN VUOTTA SITTEN. SEURAUKSENA OLI VIRALLINEN YHTEISTYÖSOPIMUS LIKI SAMANKOKOISTEN TURUN YLIOPISTON JA OSAKAN YLIOPISTON VÄLILLÄ, VIERAILUJA PUOLIN JA TOISIN SEKÄ TÄNÄ VUONNA YHTEINEN JULKAISU.

Suomen ja japanin kieli ovat molemmat maantieteellisesti suppean alueen kieliä. Molemmilla on yhteinen, ei-indoeurooppalainen katsantokanta englannin kieleen. Kummassakin maassa englanti on ensimmäinen vieras kieli ja suosituin kieliaine yliopistoissa.

- Tapasin professori **Mitsunori Imai** eräässä kongressissa. Sain kutsun Japaniin kiertomatkalle, jolloin kävin paitsi Osakassa, myös Kiotossa ja Tokiossa. Ensimmäisen Japanin-matkani tein jo 1990-luvun alkuvuosina, kertoo englantilaisen filologian professori **Risto Hiltunen**. Matkoja on sittemmin kertynyt useita mm. siksi, että Hiltunen sai kunnian olla mukana Osakan yliopiston kielen ja kulttuurin tiedekunnan kansainvälisessä arviointiryhmässä.

Yhteinen julkaisu

Yhteistyö sai muotonsa tutkimusyhteistyönä, opettajavaihtona ja informaation jakamisena. – Diskurssin, tyylin ja sanaston tutkimus sekä kielen historia löytyivät yhteisiksi kiinnostuksen kohteiksi.

Yhteinen tieteellinen julkaisu oli molemminpuolinen ponnistus. *Approaches to style and discourse in English* ilmestyi Osaka University Pressin painamana tämän vuoden helmikuussa, toimittajina Risto Hiltunen ja professori **Shinichiro Watanabe**.

Teoksen artikkelit selvittävät englanninkielisten tekstien ja tekstilajien suhdetta niiden esiintymiseen ajallisesti, paikallisesti ja eri viestintätilanteissa. Kirjasta löytyy aineistoa keskiajan san-

kari- ja ritarirunoudesta aina oikeudenkäyntidokumenttien tai merenkulun kieleen ja tieteen englantiin.

- Julkaisu tai matkamme Japaniin eivät olisi olleet mahdollisia ilman The Scandinavia-Japan Sasakawa Foundation –säätiön kolmivuotista apurahaa.

Turussa japanilaisista kollegoista ovat käyneet professorit Imai ja **Hideki Watanabe**.

Mennyt on läsnä arjessa

Viehättävää Japanissa on, että menneisyys on läsnä arkipäivässä. Tämä näkyy jopa tutkimuksessa niin, että kiinnostus englannin kielen varhaisvaiheisiin on elävää. Erikoistutkija **Matti Peikola** pääsi tutustumaan paitsi jatko-opiskelijoihin, myös yksityisen keräilijän hämmästyttävään keskiaikaisten käsikirjoitusten kokoelmaan Keion yliopistossa Tokiossa.

Erilaisia piirteitäkin idän ja lännen tutkimusmetodeista löytyi.

- Asioiden ilmaiseminen eksaktisti taulukkoina ja tilastoina on tyypillistä japanilaiselle kielen tutkimukselle, kun taas meillä kvalitatiivinen tutkimusote on viime aikoina saanut enemmän jalansijaa, Peikola sanoo.

Opetusta japaniksi

Keskusteluvalmiuksista ja diskurssistrategioista yhteisjulkaisuun artikkelin kirjoittanut professori **Päivi Pietilä** ihastui Japaniin kovasti. Ennen ensimmäistä matkaa hän majoitti kotiinsa japanilaisen opiskelijatyttö, jolta koko perhe oppi maan kulttuuria ja tapoja. Matkan

jälkeen hän aloitti japanin kielen opinnot työväenopistossa ja saattoi kokeilla kielitaitoaan Japaniin palatessaan.

- Luennoin Osakan yliopistossa suullisen kielitaidon merkityksestä. Yllätys englanniksi luennoidessani oli, että japanilaiset englannin kielen opiskelijat eivät ymmärtäneet minua. Japanissa suullista kielitaitoa ei vielä kieliaineissa korosteta ja opetus annetaan japaniksi, hän kertoo.

- Toisaalta koko maassa on voimakas kansainvälisyyspyrkimys ja Osakan yliopistonkin englannin laitoksella oli jatkuvasti ulkomaisia vierailijaluennoitsijoita, toteaa Hiltunen.

Samanlainen mentaliteetti

Maa teki lähtemättömän vaikutuksen kaikkiin.

- Japanilainen mentaliteetti vaikuttaa kotoisen rauhalliselta. Japanilaiset sietävät hiljaisuutta aivan kuten mekin. Myös heidän suhteensa luontoon tuntuu samantyyppiseltä kuin suomalaisten.

- Jopa Tokiossa tuntui turvalliselta ja kaikki sujui hyvin järjestelmällisesti. Väenpaljous on tietenkin aivan eri luokkaa kuin Suomessa eivätkä japanilaiset pidä samanlaista fyysistä etäisyyttä kuin suomalaiset. Japanissa on jopa oma ammattikuntansa, joka sulloo väen täpötäysiin juniini!

Muumien suosiota kukaan ei osaa selittää. – Japanista löytyy suomen opiskelijoita, joiden innostus suomen kieltä kohtaan on alkanut muumeista!

**Japanissa yhdistyvät
ikivanha kulttuuri ja
huippumoderni teknologia,
sanovat Japanissa
vierailleet Matti Peikola (vas.),
Päivi Pietilä ja Risto Hiltunen.**

”

JAPANILAISET SIETÄVÄT HILJAISUUTTA AIVAN KUTEN MEKIN. MYÖS HEIDÄN SUHTEENSA LUONTOON TUN- TUU SAMANTYYPPISELTÄ KUIN SUOMALAISTEN

METSÄTUTKIMUS YLITTÄÄ RAJOJA

MONET YMPÄRISTÖNSUOJELUUN LIITTYVÄT KYSYMYKSET OVAT NYKYÄÄN GLOBAALEJA JA VAATIVAT KANSAINVÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ. YMPÄRISTÖASIAT KYTKEYTYVÄT LÄHEISESTI MYÖS KANSAINVÄLISEEN KAUPPAAN JA KILPAILUKYKYYN.

Turun yliopiston biodiversiteettikeskuksen yhteydessä toimii metsä- ja ympäristöyhteistyön koordinointitoimisto ASEM, jonka taustalla on Suomen ja Kiinan vuonna 2001 käynnistynyt yhteistyöprojekti. Kiinan puolella yhteistyökumppani on Chinese Academy of Forestry. Maat koordinoivat Euroopan ja Aasian metsäalan tutkimus- ja teknologjaverkostoa. Verkosto on Euroopan unionin ja Aasian keskustelu- ja yhteistyöfoorumin (the Asia-Europe Meeting) alainen.

Koordinointitoimiston keskeisiä tehtäviä ovat aktiivisen tieteen ja teknologian verkostoyhteistyön rakentaminen sekä metsä- ja ympäristöyhteistyön kousjärjestelyt.

Näkökulmien yhdistämistä

Toimiston johtaja, professori **Mari Walls** Turun yliopiston biologian laitoksen biodiversiteetti- ja ympäristötieteen osastolta kertoo, että yhteistyö rakentuu erilaisten temaattisten verkostojen ympärille. Nämä koskevat metsien ja maaperän suojelua, kestäväää kehitystä, ympäristöön liittyviä sosiaalisia kysymyksiä sekä metsätaloutta.

- Turkulaisen asiantuntijatyön lähtökohtana on monimuotoisuus. Metsäksymyksissä pitää huomioida niin suojele ja sosiaaliset seikat kuin taloudellinen toimintakin. Projekti pyrkii saamaan yh-

teen päätöksentekijöitä, tutkijoita ja elinkeinoelämää, ja sovittamaan yhteen näitä erilaisia näkemyksiä, selvittää Walls.

Nyt päämääränä on ympäristönäkökulman vahvistaminen kaupunkimetsien hoidon kehittämisessä. Komissiolle on jätetty rahoitusesitys hankkeeseen, jossa haetaan suomalaisen, eurooppalaisen ja kiinalaisen osaamisen yhdistämistä.

Tulevaisuuden vientituote

Yhteistyöverkosto on toistaiseksi varsin löyhä, mutta tavoitteena on sen jatkuva vahvistaminen. Jos rahoituskuviot saadaan kuntoon, kehitty ASEM-teemojen ympärille enenevästi soveltavaa tutkimusta.

- Aasiassa arvostetaan erityisesti pitkäaikaista läsnäoloa, ja keinoja yhteistyön syventämiseen pitää edelleen etsiä. Aasialaiset partnerit ovat kiinnostuneita yhteistyöstä, ja on hyvä merkki, että aloitteita on saatu liikkeelle jo nyt. Tässä on syntynyt sellainen yhteistyörunko, jonka puitteissa on hyvä jatkaa, Walls toteaa.

Walls pitää mahdollisena, että talouden ja ympäristönsuojelun yhdistävästä biodiversiteetin asiantuntemuksesta kehittyisi pitkällä tähtäimellä kilpailukykyinen suomalainen vientituote.

- Suomessa on laaja metsäsektori,

teknistä osaamista ja innovaatioita. Suojelua ei voi enää jättää huomiotta metsien hoidossa ja hyödyntämisessä. Tulevaisuuden kilpailuvaltti olisi siinä, että osattaisiin ottaa suojele mukaan uudella tavalla.

Kiinnostus kansainvälisyyteen kasvaa

Kansainvälinen metsätutkimus on kehittynyt lupaavaan suuntaan. Yhteistyötä on yhä enemmän, ja metsän monikäyttöisyys tulee esille entistä vahvemmin. Suojelukysymykset kiinnostavat metsätutkijoita.

- Useat opiskelijatkin ovat nykyään kiinnostuneita kansainvälisistä asiantuntijatehtävistä, ja ASEM-yhteistyön myötä monet ovat innostuneet kiinan kielen ja kulttuurin opinnoista. Samalla heille kehitty monitieteistä vahvuutta ja osaamista. On tärkeää, että yliopisto pystyy tarjoamaan tällaisia mahdollisuuksia.

■ KOKOSIVAT PAULA HEINO JA TIMO NIITEMÄÄ

Kolme kotimaata

”Onneakin voi olla ainoastaan, jos itse tekee voitavansa.” Lainaus voisi olla Turun yliopiston kansatieteen emeritusprofessori **Ilmar Talven** elämän tunnuslauseita.

Kirja-Aurora on julkaissut Talven omaelämäkerran Kolme kotimaata. Kirja on suomalaista lukijaa ajatellen käännetty ja lyhennetty laitos kirjailijan kolmi-osaisesta vuosina 1997-1999 ilmestyneestä vironkielisestä laitoksesta. Se kuvaa kirjoittajansa kolmea elämänvaihetta: sotien välisen ajan itsenäistä Viroa, sodanjälkeistä pakolaisuutta Ruotsissa ja 1959 alkannutta Suomen vaihetta. Tieteellisen tuotannon ohella Talve on kirjoittanut myös kaunokirjallisuutta – ja sen huomaama omaelämäkertaa lukiessa.

Vuonna 1919 syntynyt Talve tarvitsi värikkäissä elämänvaiheissaan monta kertaa onnea, mutta myös omaa päättävää tilanteeseen tarttumista. Näin kävi, kun hän ylioppilaaksi tullaan pyrki ja pääsi 1938 Tarttoon opiskelemaan sen sijaan, että olisi käynyt ensiksi vapaaehtoisena armeijan. Monet luokkatoverit valitsivat toisin – ja jäivät sille tielleen.

Talve onnistui välttämään asepalveluksen venäläisten komennossa ja myös saksalaisten omana miehitysaikanaan organisoimassa Viro-legioonassa – jälkimmäisen tosin vain pujahattamalla Suomeen ja liittymällä Suomen jatkosotaa käyvään armeijaan.

Kun puna-armeija ajoi saksalaisia pois Viroota syksyllä 1944 Suomen-pojat palasivat puolustamaan taas itsenäisyydjulistuksen antanutta isänmaata. Mutta mitään ei ollut tehtävissä ja Talve pakeni jälleen – sekasortoisissa oloissa Saaremaan kautta Tanskan rajoille Saksaan. Sieltä hän onnistui sodan loputtua siirtymään Ruotsiin.

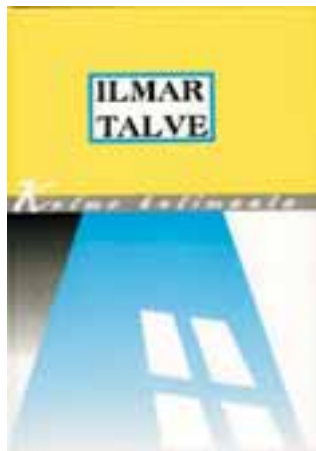
Ensimmäinen pakoyritys purjelaivalla Ruotsiin tosin päättyi haaksirikkoon, josta pakolaiset poimittiin saksalaiseen Nordstern-laivaan. Tämä laiva sai puolestaan torpedon kylkeensä ja upposi vieden mukanaan yli 400 pakolaista. Talve

pelastui kuin ihmeen kaupalla.

Onnea, rohkeaa päättävyyttä ja sinnikästä utteruutta Ilmar Talve tarvitsi monesti myös jatkossa, pakolaisiin sodan jälkeen nihkeästi suhtautuneessa Ruotsissa ja sekä siirtyttyään vuonna 1959 Turun yliopistoon ensin kansatieteen assistentiksi ja sitten oppiaineen ensimmäiseksi professoriksi. Professuuria hän ehti hoitaa yli neljännesvuosisadan ennen eläkeelle jäämistään. Talven omaelämäkerta avaa henkilökohtaisen näköalan historiallisesti merkittäviin tapahtumiin. On mielenkiintoista verrata esimerkiksi ikä- ja opiskelutovereiden Ilmar Talven ja suomalaisille tutun virolaisen kirjailijan **Jaan Krossin** vaiheita.

Maaolmansodan pyörteet viskasivat nämä kaksi nuorta virolaisen sivistyneistön jäsentä rautaesiripun eri puolille. Historia heitti heidät jälleen yhteen keväällä 1989 Helsingissä ensi kertaa järjestetyssä koti- ja ulkovirolaisten kirjailijoiden tapaamisessa. Samana vuonna Talve tapasi myös Suomenpoikana olleen mutta Viroot jäänneen pikkuväijensä – ensi kerran 44 vuoteen. Ympyrä oli sulkeutunut, Viro vapautumassa. Talve kävi uudestaan ensimmäisessä kotimaassaan vasta sen itsenäistyttyä 90-luvun alussa.

Talve Ilmar: Kolme kotimaata. Omaelämäkerta. Suomentanut Eva Gottberg, Kirja-Aurora 2004. ISBN 951-29-269-8

Hyvä vaimo, viisas äiti

Japanilaiset naiset elävät työelämän ja yhteiskunnan uusien vaatimusten keskellä tilanteessa, jossa myös ikivanhat perinteet tuovat omat velvoitteensa. Onko nousevan auringon maan nainen eteerinen geisha vai alistettu kotirouva, jonka uraputkessa kiitävä styranki on pakottanut kotiin? Onko hän onneton tai epätoivoinen?

Kuva japanilaisuudesta ei ole niin yksipuolinen kuin me länsimaissa olemme ehkä tottuneet ajattelemaan. Japanilaisen naisen kuvia on yhtä monta kuin naisiakkin, joiden elämäntilanteet vaihtelevat.

”Japanilainen nainen. Kuvissa ja kuvien takana” on VTL **Annamari Konttisen** ja FL **Seija Jalagin** toimittama artikkelikokoelma, joka erittäin monipuolisesti ja tuoreesti valaisee japanilaisen naisen rooleja yhteiskunnassa. Vastapainon julkaiseman kirjan toimittajista Konttinen toimii Suomen Akatemian tutkijana Turun yliopiston sosiologian laitoksella ja Jalagin yleisen historian ja Japani-opintojen amanuenssina Oulun yliopistossa.

Erityisen mielenkiintoista kirjassa on, ettei se jää kokoelmaksi irrallisia artikkeleita. Esimerkiksi toimittajien naisen kulttuurihistoriaa käsittelevä osuus nivoo nykyiset ilmiöt, kuten suuren, mutta varsin tyytyväisen kotirouvien joukon tai toimistoissa työskentelevät nuoret toimistoruusu, luontevaksi osaksi Japanin nyky-päivää.

Vaikka japanilaisnaiset eivät ole näkyvästi esillä yritysmaailmassa tai politiikassa, he ovat KTL **Merja Karppisen** artikkelin mukaan vaikutusvaltaisia nimenomaan kulutus päätösten tekijöinä. ”Tämä on korostunut erityisesti 2000-luvun alussa: taloudellisen laman taustalta löytyy japanilaisten naisten kokemaa epävarmuus tulevaisuutta kohtaan ja sitä seuraava varovaisuus kulutuksen suhteen.”

”Maisterikotirouvat”, muutuvat perhemallit, lasten kasvatusta, naisten toiminta politiikassa ovat monipuolisen kirjan antia. Ja taas se toimii: uudesta kult-

tuurista oppimalla pohdimme samalla länsimaisen naisen valintoja.

Muita kirjoittajia ovat PsT **Soili Keskinen**, FT **Anna Kortelainen** ja YTT **Katja Valaskivi**.

Sujuvasti kirjoitettu, paljon uutta tietoa antava lukupaketti.

Japanilainen nainen. Kuvissa ja kuvien takana, Annamari Konttinen ja Seija Jalagin (toim.), Suomen Japanin instituutti, Vastapaino, 2004. ISBN 951-768-134-8.

KIINALAINEN JUTTU KÄÄPIÖ- TÄHDISTÄ

KIINASSA JA SUOMESSA TUTKITAAN MOLEMMISSA TÄHTITIEDETTÄ, VAIKKA TÄHTITAIVASTA TIIRAILLAAN VÄHÄN ERI LAIDOILTA. **EIRA KOTONEVALLE** ON KERTYNYT JO VIISI HAVAINNOINTI-MATKAA KIINAAN.

Tuorlan observatorion viisitoistametrinen torni tervehtii Piikkiössä ohikulkijaa. Kakki ylimääräinen jää taakse, Turun yliopiston tutkimuslaitos tarjoaa loistavat puitteet keskittyneeseen työntekoon. Loikka keskelle Pekingin vilinää on melkoinen.

Tähtitaivaan rauhalliset asukit

Linnunradan kehitystä voi tutkia havainnoimalla K-spektriluokan kääpiötähtiä, jotka ovat filosofian tohtori Eira Kotonevan ominta aluetta. Hän rakensi näistä lähiavaruutemme tähdistä kaksi vuotta sitten tarkastetussa väitöskirjassaan suuren, yhtenäisen tietokannan.

Ensimmäiset kontaktit Kotonevalla oli Pekingiin sähköpostitse jo ennen väitöstä, niinpä hän tiesi jo ennen lähtöään professori **Zhao Gangin** nimen. Hän kun oli ennestään tutkinut melkein samankaltaisia pienimassaisia tähtiä.

Kotonevan tutkimat tähdet eivät ole sammumassa olevia, valkoisia kääpiöitä, vaan heikosti loistavia tähtiä, joiden ydinreaktiot eivät ole käynnistyneet eikä niiden kemiallinen koostumus ole vielä ehtinyt muuttua. Niiden kautta voi saada tietoa Linnunradan synnystä. Nämä massaltaan kevyet tähtitaivaan asukit ottavat rennosti ja polttelevat vetyä rauhallisempaan tahtiin kuin Linnunradan kuuma-kallet, isot tähdet, kuten Aurinko. Niinpä ne elävät jopa tuplasti meidän Aurinkoamme kauemmin ja vilkkuvat taivaalla hulppeat 20 miljardia vuotta.

Pekingissä ja vuoristossa

Suomalaistutkijan kollegat ovat Kiinan tiedeakatemian ja Kiinan kansallisen observatorion tutkijoita. Laitoksessa on töissä satoja ihmisiä ja se sijaitsee Pekingissä lähellä tulevaa olympiakylää. Itse tähtihavainnot tehdään kiinalaisella 2,16 m –teleskoopilla kolmen tunnin ajomatkan päässä Pekingistä pohjoiseen. Teleskooppi on vuoristossa Xinglongin asemalla.

Eiran matkat ovat kestäneet parista viikosta kuukauteen.

- Tutkimusryhmään kuuluu 15 henkeä, joista tutkijoita on noin puolet, ja toinen puoli on opiskelijoita. Havainnoista kertyvä data käsitellään Kiinassa ja analysoinnin teen itse Suomessa, nuori filosofian tohtori kertoo. – Spekristä selvitämme, mitä alkuaineita tähdistä on, kuinka paljon niissä on esimerkiksi natriumia tai rautaa ja mitä ne tarkoittavat. Yleensä tietyt alkuaineet käyttäytyvät tietyllä tavalla. – Uudet havainnoimamme tähdet eivät käyttäydy samalla tavoin kuin aiemmat. Käyn parhaillaan keskustelua näistä havainnoista kiinalaisten tutkijoiden kanssa.

Kulttuurierojakin löytyy

- Kiinalaisilla tähtitieteen tutkijoilla on rahoitus kunnossa, ja he ovat myös hyvin ahkeria, joten tutkimusartikkeleita ilmestyy nopeaan tahtiin. Englantia ei välttämättä osata eikä se ole pakollista.

- Kaikki on järjestetty havaintomatkoilla tarkkaan. Joka aamu kello kahdeksan linja-auto vie meidät tähtitornille ja hakee taas tiettyyn aikaan takaisin majapaikkaan. Tietokoneohjelmat ovat kii-naksi, joten olen siellä aivan riippuvainen kiinalaisista tutkijoista. Kulttuurierojakin löytyy. Esimerkiksi kiinalaisten tapa keskustella on ehkä lähempänä savolaista kuin varsinaissuomalaista keskustelua:

- Kiinalaisille kollegoille täytyy esittää tarkkoja, eksakteja kysymyksiä, jotta saisi selkeät vastaukset. Asiat täytyy sanoa täyryttää, muuten ei tiedä missä mennään, sanoo Kotoneva.

Toinen ero on, että asuntolassa yhdessä majoittuvat seuralliset kiinalaiset eivät tahdo ymmärtää, että suomalaistutkija voi viihtyä yksin vähän sivummalla olevassa, ulkomaisille tutkijoille tarkoitettussa asuntolassa.

Kotoneva oli välillä vajaan vuoden tutkijana Torontossa Kanadassa ja suunnittelee jälleen uutta havaintomatkaa Kiinaan.

- Kiinassa on kiva työskennellä, siellä tehdään töitä intensiivisesti, hän toteaa kokemustensa jälkeen.

Eira Kotoneva Kiinan muurilla kiinalaisen kollegansa Liu Yujuanin kanssa. Tekstissä sanotaan, että ”jos et ole seissyt tällä paikalla, et ole sankari”.

Valtakunnallisessa Aasian tutkijakoulussa väitöskirjaansa tekevä Eevamaria Mielonen perheen pienokaisen, Johanneksen, kanssa Soulin asunnon parvekkeella. – Liikkuminen suurkaupungissa lapsen kanssa on hankalaa, hän sanoo.

SUOMI NÄHDÄÄN ETELÄ-KOREASSA TERVEELLISEN RUUAN JA TERVEIDEN ELÄMÄNTAPOJEN MAANA. TUTKIJA **EEVAMARIA MIELONEN** JA HÄNEN AVIOPUOLISONSA, DIPLOMAATTINA TYÖSKENTELEVÄ **JANNE JOKINEN** MUUTTIVAT SOULIIN REILUT KAKSI VUOTTA SITTEEN.

Turkulaistutkija sukkuloi Soulin ja Pekingin väliä

- Ehkä kuuluisin suomalaistuote on ksy-litoli-purukumi, jota valmistetaan täällä lisenssillä ja mainostetaan näyttävästi. Usein saamme vastata kysymykseen, eivätkö suomalaislapset harjaa hampaitaan vaan pureskelevat vain purkkaa, Mielonen kertoo.

Eevamaria suoritti perustutkintonsa Mainz'n yliopistossa Saksassa. Sen jälkeen hän täydensi opintojaan Turun yliopiston poliittisen historian laitoksen Itä-Aasian asiantuntijakurssilla.

- Työskentelin vuosina 1998–2002 tutkimusassistenttina ja opettajana poliittisen historian laitoksen Itä-Aasia-ohjelmassa. Voi sanoa, että innostus Kiinaan on vienyt minut mukanaan. Nyt olen opetusministeriön rahoittamassa valtakunnallisessa Aasian tutkijakoulussa, jota koordinoidaan Turusta käsin.

Ilmansaasteet huolestuttavat

Elämä kymmenen miljoonan ihmisen pääkaupungissa on vaatinut totuttelua. Soul on suurkaupungiksi turvallinen, rikkollisuus on vähäistä ja iltaisin uskaltaa liikkua kaupungilla.

- Suoraan sanottuna elämä on kuitenkin aika arkista. Janne lähtee aamulla töihin suurlähetystöön bussilla tai metrolla. Lastenhoitaja on pienen

poikamme kanssa, ja itse vetäydyn työhuoneeseen väitöstutkimuksen pariin.

Liikkuminen suurkaupungissa saa kritiikkiä suomalaisperheeltä. Suuret liikennemäärät aiheuttavat sen, että Soul on tilastoitu ilmanlaadultaan maailman saastuneimmaksi kaupungiksi. Eikä lastenvaunujen kanssa ole paljoakaan asiaa keskusta-alueelle: portaita on paljon ja hissejä vähän.

- Takana on pitkä, kuuma ja kostea kesä. Kolmenkymmenen asteen lämmöt alkoivat jo toukokuussa. Tällä hetkellä ruska värjää luonnon moniin värihin ja patikoimmekin mielellämme kaupunkia ympäröivillä vuorilla.

Kiinan vaikutusvalta kasvaa

Eevamaria Mielonen sukkuloi Soulin ja Pekingin väliä tottuneesti. Jäljellä on vielä muutama haastattelumatka Pekingiin ja paljon kirjoitustyötä. Tutkija uskoo, että Itä-Aasian ja Kiinan alueen vaikutusvalta kasvaa tulevaisuudessa. Hän on keskittynyt tutkimuksensa Kiinan poliittiseen virkamiesjärjestelmään ja sen purkamiseen 1990-luvulla.

- Korruption kitkeminen ja aikaisempi takapajuinen koulutusjärjestelmä asettivat paineita virkamiesten systemaattisen koulutuksen aloittamiselle.

Kiinalaista oikeusjärjestelmää on kehitetty huomattavasti 1970-luvulta lähtien, mutta suuria puutteita on vielä jäljellä.

-Tarkoitukseni on saada väitöstutkimus valmiiksi vuoden 2006 puoliväliin mennessä. Toivottavasti tutkimustiedon kautta on mahdollista löytää keinoja kiinalaisen oikeusvaltion kehittämiseen. Kiina on jo nyt tehokas maailmankaupunkien peluri. Mutta jos suurvalta onnistuu poliittisen järjestelmän uudistamisessa, niin vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja talouteen voivat olla vieläkin merkittävämpiä.

Mielonen epäilee kuitenkin, pystyykö Kiina siirtymään länsimaiseen demokratiaan. Hän uskoo, että todennäköisempänä vaihtoehtona on Singaporen tyyppinen yhden puolueen hallitsema, taloudelliseen menestykseen tukeutuva autoritaarinen järjestelmä.

- Usein Etelä-Koreaa pidetään taloudellisesti menestyneempänä ja avoimempana yhteiskuntana kuin Kiinaa. Pitää muistaa, että kiinalainen kulttuuri on aikojen kuluessa sulauttanut itseensä uusia piirteitä identiteettiään menettämättä.

- Sopeutumiskyvyssä näkyvät selvästi kiinalaisen ja korealaisen kulttuurin erot: korealaiset eristävät ja kiinalaiset sulauttavat, Mielonen tiivistää. ■

AASIA ON RAVINTO-TUTKIJALLE RUNSAS RUOKA-AITTA

JAPANI, KIINA, INDONESIA, SINGAPORE JA AUSTRALIA – NÄIHIN KAIKKIIN MAIHIN PROFESSORI **SEPPO SALMINEN** ON RAKENTANUT TUTKIJA- JA OPISKELIJAVAIHTOYHTEYKSIÄ. AASIA ON SUUNTA, JOHON HÄNEN MIELESTÄÄN KANNATTAA SATSATA.

Vaikka Australia on oma mantereensa eikä sitä varsinaisesti lueta Aasiaan, professori Salmisen kohdalla kaikki kuitenkin alkoi Australiasta. Kengurujen ja koalojen maan kanssa hänen tutkimusyhteistyönsä on jatkunut pisimpään, jo kymmenen vuotta. Siellä yhteistyökumppani on 57 000 opiskelijan yliopisto nimeltä RMIT University (Royal Melbourne Institute of Technology) ja sen School of Life Sciences -yksikkö. RMIT:n kanssa Turun yliopistolla on ollut opiskelijavaihtosopimus vuodesta 1995.

Henkilökohtaisista yhteyksistä kaikki alkoi

-Yhteistyö kaikkiin yliopistoihin on alkanut useimmiten henkilökohtaisilla tutkijakontakteilla, sanoo Salminen, joka toimii johtajana Turun yliopiston Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämissäkeskuksessa ja professorina terveyden biotieteiden koulutusohjelmassa. Hänen oma tutkimuskiinnostuksensa on jo pitkään suuntautunut pro- ja prebiootteihin, maitohappobakteereihin, funktionaalisiin elintarvikkeisiin ja ravitsemustoksikologiaan.

RMIT:ssa Salminen on toiminut tutkijana ja vierailavana professorina. Melbourneissa on elintarvike- ja ravitsemustieteellistä tutkimusta.

- Sinne meillä on ollut opiskelijavaihtoa ja myös muiden alojen, kuten geologian ja lääketieteen, opiskelijoita omien opiskelijoidemme lisäksi. Olemme saaneet sieltä vaihdossa Turkuun jatko-opiskelijoita ja opetushenkilökuntaa, jotka ovat muutaman kuukauden jaksoissa toimineet Turun yliopistossa tutkijoina ja opettajina.

- Opiskelijoita sieltä ei ole vielä tulosamalla innolla Suomeen kuin täältä sinne – ehkä Suomea ei vielä tunneta tarpeeksi.

Eri maissa korostuvat erilaiset painotukset

Japaniin yhteydet toimivat valtiolliseen Riken Institute -tutkimuslaitokseen Tokion esikaupungissa Saitamassa. – Materiaaliset olosuhteet Japanissa ovat loistavat: siellä on erinomainen tutkimuslaitteisto ja asunto järjestetään tutkimuslaitoksen puolesta. Heillä on sellaista metodologista menetelmäosaamista, josta meillä on oppimista. Tutkimuksellisesti vaihto keskittyy mikrobiologiaan, kantojen ominaisuuksien tutkimukseen ja mm. suolistomikrobeihin. Kiinaan Sun-Yat Sen University -yliopistoon Guanchoussa yhteistyötä on rakennettu yhdessä Kuopion yliopiston kanssa. – Kiinan väestöpohja on niin valtava,

että sieltä löytyy myös haitallisille aineille altistunutta väestöä alueilta, jossa luonto on kärsinyt saasteista. Olemme tutkineet Kiinassa probioottien vaikutusta raskasmetallitoksukseen.

Indonesiassa Salminen on rakentanut yhteyksiä katoliseen Atma Jaya -yliopistoon. Valtavassa saarivaltiossa aliravitsemus on suuri ongelma.

– Tutkimme, voisiko perinteisistä indonesialaisista ruuista kehittää uusia tuotteita ja käyttää niitä aliravitsemuksen ja ripulitautien ehkäisyyn. Pyrimme saamaan heiltä opettajan vaihtoon meille ensi kevääksi. Tutkimuksen käynnistettyä myös meiltä täältä haetaan opiskelijaa, joka olisi halukas lähtemään Indonesiaan.

Uusin kiikarissa oleva kohde on Singapore ja sen kansallinen yliopisto National University of Singapore (NUS), jossa meiltä on ollut jatko-opiskelija kolmen kuukauden tutkimusvierailulla. – Valtio satsaa siellä koulutukseen ja yliopisto ja sairaala ovat huippuluokkaa. Viralliset kielet ovat englanti ja mandariinikiina, koulutuskielenä on englanti, kuten Indonesiassakin. Tutkimuksellisesti siellä keskitytään soveltuvaan tutkimukseen ja probioottitutkimuksen alueella on pitkä yhteistyö National University of Singaporen kanssa.

Kengurujen kanssa suunnista- massa

Australiassa opiskelijavaihdossa olivat nykyisin tutkijana Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskuksessa toimiva **Sampo Lahtinen** ja terveyden biotieteitä opiskeleva **Henna Mäkeläinen**. Sampo vietti Australiassa vuoden 2001 ja Henna palasi maasta äskettäin, viime kesänä.

Sampo ja Henna tekivät molemmat erikoistyönsä vaihdossa ollessaan. Sampon erikoistyö käsitteli aflatoksiineja, perimää vaurioittavia ja syöpää aiheuttavia aineita. Hennan hakuprosessi Australiaan vei pitkään, mutta odotus palkittiin. – Tein erikoistyöni aknen ja ravitsemuksen yhteyksistä. Tutkimme 15–22-vuotiaita poikia ja vaikka analysointi on vielä kesken, saimme tulokseksi, että ravitsemuksella, erityisesti hiilihydraateilla, on jonkin verran vaikutusta akneen. Toinen ryhmä sai ruokavalioneuvontaa ja ryhmällä oli kolmen kuukauden ajan erilaiset ruokavaliot.

– Suurin ero opiskeluun Suomessa olivat RMIT:n erittäin korkeat lukukausimaksut. Virallisen vaihto-ohjelman kautta on helpointa lähteä, koska sitä kautta vapautuu maksuista.

Ylivoimaisesti suurin ulkomaa-laisten opiskelijoiden ryhmä Australiassa ovat aasialaisopiskelijat. Myös skandinaaveihin Henna törmäsi usein. Australian uskomaton luonto teki molempiin lähtemättömän vaikutuksen. Opiskelijakerhot järjestivät Sampon mukaan hyvin organisoituja retkiä, joilla pääsi tutustumaan ympäristöön. Henna harrastaa suunnitusta ja suunnistaessaan hän törmäsi usein kenguruihin.

– Lähtö kannattaa ehdottomasti, he sanovat.

SEESAM, AUKENE!

SUOMEN YLEISIMMÄT SYÖVÄT, ETURAUHASSYÖPÄ JA RINTASYÖPÄ, OVAT JAPANISSA SUHTEELLISEN HARVINAISIA. NE KUITENKIN YLEISTYVÄT RUOKAVALION LÄNSIMAALAISTUESSA. PERINTEISESSÄ JAPANILAISESSA RUOKAVALIOSSA RUNSAASTI KÄYTÖSSÄ OLEVA SOIJA VOI OLLA AVAIN TÄHÄN EROON. SOIJAN, PELLAVAN JA SEESAMINSIEMENTEN RAVITSEMUKSELLISTA MERKITYSTÄ SELVITETÄÄN TURUN YLIOPISTON JA JAPANILAISTEN RYHMIEN VÄLISESSÄ TUTKIMUSYHTEISTYÖSSÄ.

Kuituihin sitoutuneiden yhdisteiden, lignaanien, vaikutusta syöpään ja syövän ehkäisyyn tutkitaan parhaillaan Turussa. Lignaaneja on löytynyt hiu-kan rukiista ja enemmän pellavasta ja seesamista, mutta huimia määriä niitä on saatu kotoisesta puustamme, kuusesta.

Turun yliopiston Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskuksessa tutkijana toimiva **Niina Saarinen** väitteli kaksi vuotta sitten juuri kuusesta eristetystä lignaanista. Kuusen sisäok-sista eristetty lignaanin, hydroksimatairesinoli, hidasti hänen tutkimuksensa mukaan kokeellisen maitorauhassyövän kasvua.

Saarisen väitöskirjan ohjasi professori **Risto Santti** yhdessä lääketieteen tohtori **Sari Mäkelän** kanssa. Santti tutkimusryhmineen selvittää tällä hetkellä eturauhastulehduksen ja eturauhas-syövän välisiä yhteyksiä. Saarinen puolestaan kuuluu nykyisin Sari Mäkelän lignaaniryhmään, jo-ka on jatkanut hydroksimatairesinolin keksimi-seen johtanutta yhteistyötä Åbo Akademin orgaa-nisen kemian ja puukemian laitosten tutkimusryhmien kanssa.

Syöpätutkijat löysivät toisensa

Saarinen ja Santti ovat vuodesta 1999 rakenta-neet ahkerasti tutkimussuhteita Japaniin. Viimeisten kolmen vuoden aikana professori **Kazumi Yagasakin** tutkimusryhmä Tokion Nokon yliopistosta, tohtori **Akihiko Maekawan** ryhmä Sasaki-instituutista Tokiosta ja professori **Kanae Yamashitan** ryhmä Sugiyama Jogakuenin yliopis-tosta Nagoyasta ovat olleet läheisiä yhteistyö-kumppaneita turkulaistutkijoiden kanssa.

- Japanilaisilla oli olemassa erilaisia kokeellisia syöpämalleja ja kokemusta myös kasvien syövän kehitystä jarruttavien aineosien tutkimuksesta näissä malleissa. Tämä tarjosi luontevan lähtö-kohdan yhteistyölle.

Yhteistyöstä on ollut hyötyä, koska omien ai-neiden tutkimus samanaikaisesti monissa koe-malleissa on ollut mahdollista. On voitu myös ver-tailla eri aineiden tehoa. Täten tulosten saaminen on nopeutunut huomattavasti.

Seesami sisältää lignaaneja

Tuhannen ja yhden yön tarinan Ali Baba toivoi seesamin avautumista, siemenen kypsymistä, jol-loin seesamin kota napsahtaa auki ja singauttaa siemenet maailmalle. Seesamin avautumista toivoo myös Niina Saarinen.

- Seesami ja kuusiperäinen lignaani liittyvät yhteen siten, että luulimme aluksi olevamme teke-misissä puuperäisen yhdisteen kanssa, jota ei välttämättä tule ruokavalioon. Samaa lignaania löytyi siemeniä huuhdottaessa seesamin proses-sivesistä, jolloin sitä täytyy tietenkin löytää myös itse siemenestä. Tämä oli yksi linkki japanilaiseen seesamitutkijaan, professori Kanae Yamashitaan, kertoo Saarinen.

Seesamia pidetään terveellisenä elintarvikkeena ja se sisältää sille tyypillisiä lignaaneja. -Seesami on yksi ravinnon rikkaimmista lignaaniläh-teistä, Saarinen sanoo. Japanista seesamia saa monessa muodossa, mm. jauheena, josta voi teh-dä esimerkiksi kastikkeita. Tokiosta löytyy myös seesamiravintoloita.

Lignaaneja on runsaasti myös pellavassa, ja Saarinen työskenteli vuoden Toronton yliopistos-sa ravitsemustieteen laitoksella professori **Lilian Thompsonin** ryhmässä maitorauhassyöpätutki-muksen parissa. Thompson on yksi tunnetuim-mista pellavan terveysvaikutusten tutkijoista. Palattuaan Torontosta Saarinen on jatkanut pella-vatutkimuksia Sari Mäkelän työryhmässä yhteis-työssä Maa- ja elintarviketalouden tutkimus-keskuksen kanssa.

- Japanilla on myös sotaisa menneisyys. Monet taistelulajit ovat tulleet Suomeenkin, sanovat Niina Saarinen ja Risto Santti, jotka sonnustau-tuivat kuvausta varten leikillään japanilaisiksi taistelijoiksi, tosin vain tutkimuksen puolesta.

Turussa kävi kaksi japanilaista tutkimusryhmää viime kesänä. Heinäkuussa Turkuun tutustui tohtori Akihiko Maekawan ryhmä Tokiosta ja elokuussa vierailivat professori Kazumi Yagasaki Tokiosta ja professori Kanae Yamashita Nagoyasta Tokion eteläpuolelta. Tutkimusyhteistyöstä toivotaan lähivuosina patentteja.

Käsityöläismuseossa otetussa kuvassa tohtori Maekawa (Sasaki Institute, Tokio), oikealla hänen takanaan tohtori Katsuda (Japan Food Research Laboratories, Tokio) ja oppaan oikealla puolella tohtori Yoshida (Sasaki Institute, Tokio).

Tekesin apu ollut keskeistä

Keskeinen henkilö yhteistyön onnistumiselle Japanissa on ollut Risto Santin mukaan **Tadaaki Toyoshima**. Hän työskentelee Suomen suurlähetystössä Tokiossa Teknologian kehittämiskeskuksen Tekesin palkkaama yhteyshenkilönä suomalaisten tutkijoiden ja japanilaisten tutkimuslaitosten ja yritysten välillä. Suomen lähetystön mukanaolo on ollut eduksi ovien avaamisessa. - Meidän kannaltamme Tekesin apu on ollut olennaisen tärkeää. Japani on suuri markkina-alue ja sinne pitäisi pyrkiä. Eurooppa on vasta muotoutumassa yhdeksi markkina-alueeksi, Santti miettii.

Japanissa on jo olemassa oma funktionaalisten elintarvikkeiden kategoriansa, Food for Specified Health Use (FOSHU). Japanin terveysvirasto on hyväksynyt FOSHU-leimalla jo useita satoja ruoka-aineita tai ainesosia, joiden joukossa on mm. soijaproteiini.

- FOSHU on ollut esimerkkinä meillä myös siitä, millaisia terveysvaikutteiset tuotteet voisivat olla, Saarinen kertoo.

- Japanilaisesta kulttuurista puuttuu angloamerikkalainen "arroganssi" ja se miellyttää minua erityisesti, Santti kertoo. - Olemme samalla lähtöviivalla japanilaisten kanssa jo kielen puolesta. Japanissa minua viehättää myös pidättyvyys ja arvon antaminen kokemukselle. Heidän kanssaan on helppoa tehdä töitä.

Vaikuttaako soija prostatatulehdukseen?

- Haluamme oppia lisää soijasta ja soijan vaikutuksesta, sekä erilaisista soijatuotteista, Santti kertoo. Oma mielenkiintoni kohdistuu eturauhassyöpään. Sitä on japanilaisilla vähän, toisin kuin meillä. Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että soijan säännöllinen käyttö vähentää eturauhassyövän riskiä. Soijassa on jotakin arvokasta, Santti pohtii.

- Eturauhassyöpä on yleinen. Mikroskooppisia syöpämuutoksia löytyy jokaiselta mieheltä, joka vain elää riittävän kauan. Olemme tutkineet prostatatulehduksen merkitystä. Sitä voi verrata autoimmuunisairauteen, kuten reuma tai ms-tauti. Lähes jokaisella miehellä löytyy ruumiinavauksessa merkkejä tulehduksesta, eikä vielä tiedetä, mistä tämä johtuu.

- Oireista tärkeimmät ovat lantion alueen kipu ja virtsaamishäiriöt. Tulehdus on klassinen syövän riskitekijä, kertoo Santti.

Soijaa tutkitaan Euroopassa asiantuntevasti ja laajasti. Myös soijatutkimuksen taloudellinen tuki lienee huomattavaa. Tutkijat arvioivat, että on mahdollista hakea syövän kehitystä hidastavia tekijöitä myös pellavasta.

● NOBUFUMI INABA ● NARI LEE ● ZHU WENLI

Kiinan kieli kiinnostaa suomalaisia

Vuosi 1993 toi kiinalaisen englannin kielen opettajan **Zhu Wenlin** Suomeen tapaamaan täällä työskentelevää miestä. Nyt vuosia Suomessa on vierähtänyt jo yli kymmenen ja kielikeskuksen lehtori Wenli vastailee kysymyksiin sujuvalla suomen kielellä.

Wenli sai heti Suomeen saavuttuaan töitä Masa Yardsilta, jolla oli liikesuhteita Wenlin kotikaupunkiin Kiinassa. Hieman myöhemmin hän aloitti kiinan kielen opettamisen Paimion kansanopistolla, josta tie vei Åbo Akademin kautta Turun ammattikorkeakouluun 1994 ja Turun yliopiston kielikeskukseen vuonna 1996. Kahdeksan vuotta tuntiopettajana toiminut Wenli sai vihdoin elokuun alussa kiinan kielen lehtorin määräaikaisen viran Kielikeskuksesta.

Myötäinen onni auttoi sopeutumaan

Wenli tuntee olevansa onnekas, koska sai työtä heti Suomeen tultuaan. Wenlin saapuminen Suomeen ajoittui vaikeasta lamasta toipumisen alkuaikoihin, mutta toisaalta juuri tuolloin kiinnostus Kiinaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia kohtaan alkoi kasvaa. Onni lieneekin ollut lähinnä suomalaisten työnantajien puolella näiden saadessa korkeasti koulutettua ja motivoituneen kiinan kielen opettajan palvelukseensa.

- Ennakkoluuloja en ole Suomessa oleskellessani kohdannut, mutta kielitaidottomana Paimion kansanopistolla olin aluksi hieman pulassa muiden opettajien puhuessa minulle vain suomea. Hämmästykseni oli suuri huomattessani jonkin ajan kuluttua, että kyseiset opettajat osasivat hyvin myös englantia, Wenli muistelee.

”Suomi on työkuulttuuri”

Arvioidessaan suomalaista työkuulttuuria

ja omaa työpaikkaansa Kielikeskuksessa Wenli ei sanoja säästele.

- Suomalaiset ottavat työn erittäin vakavasti, tuntevat vastuunsa ja toimivat tehokkaasti. Kiinassa esimerkiksi lounastauko saattaa venyä tunniksi tai pari sikin, kun Suomessa harrastetaan ”pikaruokailuja” ja palataan heti takaisin töihin. Kielikeskus on ollut minulle erinomainen työpaikka, missä työtoverit ovat mukavia ja missä on myös tilaa kehittää itseäni haluamaani suuntaan, Wenli sanoo.

Yleisesti ottaen kiinalaiseen työkuulttuuriin kuuluu Wenlin mukaan suomalaista läheisemmät suhteet työtovereihin. Suomessa suhde työtovereihin on usein työsuhde, kun taas Kiinassa työyhteisöt viettävät paljon aikaa keskenään juhlien ja hauskaa pitäen.

Kiinnostus kiinan kieleen Suomessa on Wenlin mukaan lisääntynyt selvästi vuodesta 1993 tähän päivään. Opiskelijamäärät ovat kasvaneet ja yhä useampi opiskelija lähtee myös Kiinaan harjoittamaan kielitaitoaan.

- Jaksan aina kannustaa opiskelijoihini lähtemään Kiinaan, koska se on nykyään niin helposti mahdollista. Minun opiskeluaikanani Kiinassa piti opiskella viisi vuotta tiukassa ohjauksessa eikä ulkomaille saanut lähteä, Wenli kertoo.

Japanin liikemaailma vaihtui Turun yliopistoon

Japanilainen **Nobufumi Inaba** sai moottoripyöräilyn opettajaltaan kuulla tarinoina legendaarisesta moottoripyöräilijästä **Jarno Saarista** ja pikku hiljaa Suomi alkoi kiinnostaa myös maana.

Nyt Inaba on työskennellyt Suomessa jo 10 vuotta yhteen menoon. Erin-

omaista suomea puhuva Inaba työskentelee tällä hetkellä suomen kielen oppiaineen erikoistutkijana Suomen Akatemian ja Kordelinin säätiön rahoittamassa Agricola-hankkeessa.

Bisnesmiehestä tuli suomen kielen tutkija

Inaba alkoi opiskella suomea Japanissa vuonna 1985, ja samana vuonna hän myös matkusti ensimmäisen kerran Suomeen. Jo seuraavana vuonna Inaba tuli Turkuun opiskelemaan. Sittemmin 1980-luvulla useaan otteeseen Suomessa opiskellut Inaba toimi kuitenkin pitkään Japanissa autofirman mainosvas- taavana, kunnes hänestä alkoi tuntua, että oli vaihtelun aika.

- Kyllästyin liikemiehen elämään ja halusin jatkaa opintojani. Silloinen professorini antoi minun jatkaa täällä ja pian jätinkin entisen elämän taakseni, Inaba kertoo.

Sopeutuminen Suomeen ollut ongelmatonta

Inaba sanoo kohdanneensa Suomessa hyvin vähän ennakkoluuloja tai muita ongelmia. Suomalainen työkuulttuuri puolestaan on Inaban mukaan selvästi japanilaista miellyttävämpi.

- Ennakkoluuloja esiintyy tietysti kaikkialla ja joskus olen täälläkin kuullut kadulla liikkuessani huutelua. Työympäristönä Suomi on Japania parempi, täällä asiat sanotaan suoraan myös pomolle, mitä Japanissa ei ikinä tehtäisi, Inaba toteaa.

Muutenkin Inaban kotiutuminen Suomeen on sujunut hyvin. - Yhteydenpito kotimaahan on nykyään niin helppoa, ettei koti-ikävää pääse helposti syntymään. Oikeastaan ainoa asia, mitä joskus kaipaakaan, on kunnon japanilainen ruoka, mutta nykyään sitäkin on kohtuullisen hyvin saatavilla Suomessa, Inaba sanoo tyytyväisenä.

Eteläkorealais- tutkija arvostaa Turun yliopistoa työympäristönä

Eteläkorealainen oikeustieteen tutkija **Nari Lee** tunnustaa Suomeen tulemissensa tapahtuneen sangen henkilökohtaisista syistä. Lee tapasi suomalaisen miehensä opiskeluaikanaan kansainvälisessä konferenssissa Etelä-Koreassa. Soulissa opiskelunsa aloittaneen Leen tie vei japanilaisen yliopiston kautta Suomeen.

Vuonna 1995 Suomeen saapunut Lee on vuodesta 2002 lähtien työskennellyt Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa Competition and Innovation in European Law -projektissa. Leen erikoisalana tutkimusprojektissa on patenttilainsäädäntö.

Laman jälkeinen Suomi masensi

- Ollessani Japanissa suorittamassa tutkintoani loppuun huomasin jopa kaipaavani takaisin Suomeen. Aasialaiseen elämänmenoon verrattuna Suomi on hyvin järjestelmällinen ja se sopii minun

luonteelleni paremmin, Lee sanoo. Lee on siis kotiutunut Suomeen mainosti ja on tällä hetkellä erittäin tyytyväinen elämäänsä. Aivan vaikeuksitta sopeutuminen ei kuitenkaan tapahtunut, vaan varsinkin alkuvaiheessa ihmiset näyttivät aasialaiseen kulttuuriin totuneen ihmisen silmissä erilaisilta. Aasialaisessa kulttuurissa ihmiset eivät Leen mukaan näytä suruaan vaan hymyillä täytyy, vaikka asiat olisivat huonosti.

- Tullessani Suomeen Aasiasta tulleita ihmisiä oli täällä varsin vähän, joten moni ihminen suorastaan tuijotti kadulla, mikä ei ollut mukavaa. Jotenkin minusta myös tuntui, että ihmiset olivat yleisesti hieman masentuneita, olihan Suomi tuolloin vasta toipumassa pahasta lamasta, Lee pohtii.

- Ruoka! Korealaista ruokaa kaipaankyllä paljon. Lähin korealainen ravintola taitaa löytyä Ruotsista, Lee huudahtaa mietittyään hetken aasialaiselle tyyppisiä ongelmia Suomessa.

Akateeminen työympäristö vertaansa vailla

Puhuttaessa Suomesta työympäristönä puhuttaessa Lee yltyy kehuaan Turun yliopistoa estottomasti. - Täällä jopa

professorit suhtautuvat kunnioittavasti minuun tutkijana, kun taas Koreassa ja Japanissa yliopistomaailma on hyvin hierarkkinen ja professorit tuntevat arvonsa tarkkaan, Lee kertoo.

Lee kertoo kuulleensa monilta muiltakin korealaisilta samansuuntaisia mielipiteitä Turun yliopistosta ja muista Suomen yliopistoista. Leen mukaan suomalaisten ja korealaisten työympäristössä on kuitenkin myös yhteneväisyyksiä.

- Omalla tavallaan molemmat kansat ovat ahkeria työntekijöitä, ahkerat ja työlleen omistautuneet ihmiset ovat arvostettuja niin Suomessa kuin Koreassakin, Lee sanoo.

Liity asiantuntijaverkostoon

Kehitä osaamistasi

Osallistu ja vuorovaikuta

www.utu.fi/alumni

Alumnitoiminta muodostaa hyödyllisen linkin yliopiston ja muun yhteiskunnan välillä. Liity alumniksi osoitteessa www.utu.fi/alumni, lähettämällä postia osoitteeseen alumni@utu.fi tai soittamalla Henna Leonsaarelle, puh. (02) 333 6227.

ALUMNI

TEKSTI JARNA LINDROOS ■ KUVA MANNE TIENSUUN KOTIALBUMI

HENKILÖSTÖPÄÄLLIKÖNÄ AASIASSA

TURUN YLIOPISTON ALUMNI MANNE TIENSUU PALASI SUOMEEN HEINÄKUUSSA, VASTATTUAAN NOKIAN HENKILÖSTÖHALLINNOSTA JAPANISSA LÄHES KOLMEN VUODEN JA ETELÄ-KOREASSA VUODEN AJAN. NYT MIEHEN VASTUUALUEINA OVAT KESKI- JA ITÄ-EUROOPPA, LÄHI-ITÄ SEKÄ AFRIKKA.

Tiensuu on huomannut ulkomailla työskentelyn tekevän hyvää luovuudelle ja laajentavan perspektiiviä. Hän tunnustaa joutuneensa muuttamaan mielipidettä monesta asiasta.

Toisia kunnioitetaan enemmän

Monikansallisella yrityksellä on oma työkuulttuurinsa ja omat arvonsa, jotka eivät tunne maantieteellisiä rajoja. Nokialaiset arvot saavat kuitenkin maa-kohtaisia piirteitä. Esimerkiksi kunnioittaminen ilmenee Japanissa ja Koreassa eri tavoin kuin Suomessa.

- Kansainvälisessä ympäristössä työtehtävät eivät juuri muutu, mutta tavoitteet ja keinot eriyvät. Aasialaisessa työkuulttuurissa ylempään kunnioitus, sukupuoli ja ikä ovat suuremmassa roolissa kuin meillä, luonnehtii Tiensuu.

Päätöksenteko japanilaisittain vaikuttaa suomalaisen silmin eksoottiselta. Kokouksissa yksinomaan tiedotetaan tai hyväksytään asioita, eri osapuolten näkemykset on kuultu ja päätökset tehty aiemmin eikä myrskyisiä keskusteluja synny. Asioiden eteenpäin vieminen ottaa aikansa, mutta

sovitusta pidetään kiinni. Tästä saisi Tiensuun mielestä ottaa oppia Suomessa. Meillä kun päätökset voidaan tehdä nopeasti, mutta varsinainen toiminta helposti poikkeaa sovitusta.

Japanin-tuliaisina Tiensuu toisi suorapuheiseen Suomeen myös lisää kohteliaisuutta ja toisten ihmisten kunnioittamista. Toisaalta Japanissa esimiehellä on kova työ hankkia alaisiltaan palautetta ja suoria ehdotuksia, koska tämän kanssa ei mielellään olla eri mieltä.

Synergiaa ikuiseen oppimiseen

Kansainvälisissä tehtävissä tarvitaan erityisesti sosiaalista ja psykologista pelisilmää sekä kykyä ottaa toisen näkökulma asioihin. Laaja yleissivistys, ymmärrys vieraasta kulttuurista ja historiasta on tarpeen. Taito hakea, omaksumaa ja soveltaa tietoa korostuu.

- Opiskelusta on ollut hyötyä työelämässä päivittäin. En olisi tässä ilman niitä tietoja ja taitoja, jotka olen koulutuksesta saanut. Kriittisyys on yksi aika iso asia, pohtii Tiensuu, joka valmistui Turun yliopiston psykologian laitokselta

1990-luvun puolivälin jälkeen. Hän muistelee lämpimästi psykologian professoria **Esko Keskistä**, joka tuli avuksi yliopiston kasvatille, kun tämä tarvitsi kipeästi asiantuntijaa useita vuosia valmistumisensa jälkeen.

Henkilöstöpäällikön mukaan yrityksissä arvostetaan tiedonvälkäistä ja oppimaan motivoitunutta työnhakijaa. Nykyhetken osaaminen painottuu rekrytoinnissa vain jonkin verran, sillä tieto vanhenee nopeasti. Kun elinikäisen oppimisen vaatimukset ovat kaikkien huolilla, voisivat korkeakoulut tarjota osamistaan työelämän palvelukseen nykyistä myyvämmän.

- Suomalaisen korkeakoulujen valtti on osaamisen laadussa. Koulutukseen liittyviä palveluita kauppaavat monetasoiset yrittäjät. Luulen, että useilla korkeakouluilla olisi tarjota hyödyllistä tietoa, jota ei kuitenkaan osata riittävästi myydä yrityksille. Yritysten kannalta edullista synergiaa löytyisi varmasti paljon, arvelee Tiensuu, joka pitää kiinnostavana erityisesti tutkimusyhteistyötä.

Manne Tiensuu vastasi Nokia-konsernin Japanin henkilöstöhallinnosta useita vuosia. Etelä-Koreassakin vierähti vuosi. Japanilaisilta hän soisi suomalaisten oppivan toisten kunnioittamista.

Ei ope ojaan kaada -seminaari kokosi yli 150 kuulijaa

Yliopiston alumnit pitivät lokuussa järjestetyssä seminaarissa käytännönläheisiä puheenvuoroja opettajina toimiville sekä luokanopettajiksi ja aineenopettajiksi opiskeleville. Tilaisuuden tavoitteena on lisätä yliopiston ja ympäröivän yhteiskunnan välisiä suhteita.

Seminaarissa puitiin muun muassa koulu yhteisöön sopeutumista, erilaisuuden kohtaamista, opettajankoulutuksen hyötyjä muissa ammateissa sekä johtamistaidon hyödyntämistä. Puheenvuorot herättivät paljon keskustelua. Teorian ja käytännön työn yhdistyminen toi virikkeitä sekä alumneille että opiskelijoille.

Vararehtori, kasvatustieteen professori **Erno Lehtinen** korosti avauspuheessaan alumnien ja yliopiston välisen yhteyden merkitystä.

- Perusajatus on, että yliopisto haluaa kantaa vastuuta myös jo valmistuneista. Meille saa tulla valmistumisen jälkeen ja seurata tieteen kehitystä, näin saamme aikaan elävän yhteyden työelämän ja koulutuksen välille, Lehtinen sanoo.

Alumniuutisia

■ TEKSTI HENNA LEONSAARI

Kasvatustieteiden tiedekunta 30 vuotta

Tiedekunnan henkilökunta ja alumnit kerääntyivät juhlistamaan 30-vuotiaasta Alma Materiaan.

- Luokanopettajakoulutus siirrettiin 30 vuotta sitten yliopistoihin, joihin perustettiin kasvatustieteiden tiedekunnat. Näin tapahtui myös Turun yliopistossa, totesi professori **Risto Rinne** tiedekunnan juhlassa 8. lokakuuta. Juhlijoiden joukossa oli myös tiedekunnan alumneja. Opettajakoulutuksen siirto yliopistoon kohotti koulutuksen tasoa ja statusta sekä lisäsi opetustyön houkuttavuutta ylioppilaiden keskuudessa. Suomi poikkeaa lähies lähes kaikista muista Euroopan maista siinä, että opettajan uralle hakeutuminen on edelleen erittäin suosittua ja karsinta lähes yliopistojen kovinta.

Tulevaa:

Porthan-Seura järjestää sääntömääräisen kokouksen torstaina **18.11.** kello **18** Maaherran makasiinin Porthan-salissa, Henrikin-
katu 10. Dosentti **Alla Tiitta** esitelmöi aiheesta "H.G. Porthan Suomen maantieteen tuntemuksen edistäjänä". Kaikki tervetulleita.

Varhaiskasvatuksen 30-vuotisjuhlasymposium Lapsuuden pihamaat. Torstaina **2.12.** klo **9-17** Rauman opettajakoululaitoksessa, Seminaarinkatu 1, Toivo Laurilehto -sali.

Yliopistopäivä 2005 – teemana lasten ja nuorten tutkimus

Yliopisto esittelee monipuolisesti lapsiin ja nuoriin liittyvää tutkimusta, toimintaa ja palveluja. Tule tutustumaan yliopiston toimintaan, kouluttautumismahdollisuuksiin ja viimeisimpiin tutkimustuloksiin **12.2.2005** klo **10** lähtien. Illalla juhlimme jälleen Alumni-juhlassa, jossa Vuoden alumnin valinta.

Artturi Kannisto, vogulit ja sanakirjatyö

Artturi Kannisto (1874–1943) toimi suomalais-ugrilaisen kielitieteen henkilökohtaisena ylimääräisenä professorina Helsingin yliopistossa vuosina 1927–1943. Vuosien 1901–1906 aikana hän keräsi laajan kieli- ja kansatieteellisen aineiston vogulien (nyk. mansit) keskuuteen tekemällään tutkimusmatkalla. Kielitieteellisen aineiston ohella Kanniston materiaaliin kuuluu mm. yli 200 valokuvan kokoelma samoin kuin fonografilla tallennettuja sävelmiä.

Mansien enemmistö asuu nykyään luoteisessa Siperiassa Uralin ja Ob-joen välisellä alueella. Väestön lukumäärä on noin 8000. Heistä mansin kielen taitoisia on alle 40 prosenttia.

Turun yliopistoon Artturi Kannisto liittyi suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen kautta. Tämän oppiaineen tiloissa Kanniston aineistoon perustuvaa Vogulin sanakirjaa laatii Kotimaisien kielten tutkimuskeskuksen erikoistutkija Vuokko Eiras. Työ alkoi jo 1970-luvulla silloisella TY:n suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen laitoksella.

Kuvan mansikylässä Kannisto osallistui vuonna 1905 karhunpeijaisiin.

HUMANISTINEN TIEDEKUNTA

23.10. FL **Petri Saarikoski**, YLEINEN HISTORIA: Koneen lumo. Mikrotietokoneharrastus Suomessa 1970-luvulta 1990-luvun puoliväliin. (Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 83)

MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLINEN TIEDEKUNTA

10.9. FM **Teemu Korpimäki**, BIOTEKNIikka: A Food Safety Enterprise: Engineering and Application of an Antibody for Multiresidue Screening of Sulfonamides.

(Ann. Univ. Turkuensis A I 321)

11.9. FM **Petri Suorsa**, ELÄINTIEDE: Habitat Selection, Nest Predation, Sex Allocation and Stress Responses to Forest Loss and Fragmentation in the Eurasian Treecreeper.

(Ann. Univ. Turkuensis A II 178)

17.9. FM **Samuli Helle**, BIOLOGIA: Reproduction and Post-Reproductive Survival in Historical Humans.

(Ann. Univ. Turkuensis A II 179)

24.9. FM **Arto Liljeblad**, ORGAANINEN KEMIA: Toward Enantiomers of Di- and Trifunctional Carboxylic Esters by Acylase I and Lipases A and B from *Candida antarctica*; Studies on Enantio-, Chemo- and Regioselectivity.

(Ann. Univ. Turkuensis A I 324)

1.10. FL **Petri Rosendahl**, MATEMATIIKKA: Niho Type Cross-Correlation Functions and Related Equations.

(TUCS Dissertations No 53)

2.10. FM **Petteri Kaitovaara**, TIETOJÄRJESTELMÄTIEDE: Packaging of IT Services: Conceptual and Empirical Studies.

(TUCS Dissertations No 52)

22.10. FM **Seppo Virtanen**, TIETOLIIKENNETEKNIikka: A Framework for Rapid Design and Evaluation of Protocol Processors.

(TUCS Dissertations No 55)

LÄÄKETIETEELLINEN TIEDEKUNTA

10.9. LL **Eija Sutinen**, SYÖPÄTAUDIT JA SÄDEHOITO: Methodological and Clinical Studies on Positron Emission Tomography (PET) in Oncology with Special Reference to Radiopharmaceuticals Marking Amino Acid and Phospholipid Metabolism. (Ann. Univ. Turkuensis D 614)

17.9. LL **Vesa Lund**, ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO: Autonomic Regulation of the Heart and Circulation During Hyperbaric Oxygen Treatment. (Ann. Univ. Turkuensis D 617)

24.9. LL **Katriina Peltola**, LÄÄKETIETEELLINEN MIKROBIOLOGIA: Signaling in Cancer: Pim-1 Kinase and Its Partners.

(Ann. Univ. Turkuensis D 616)

24.9. LL **Tapio Lipsanen**, PSYKIATRIA: Dissociation as a Psychiatric Phenomenon. (Ann. Univ. Turkuensis D 615)

1.10. LL **Markus Penttinen**, LÄÄKETIETEELLINEN MIKROBIOLOGIA: Modulation of the inflammatory response by non-antigen presenting functions of HLA-B27.

(Ann. Univ. Turkuensis D 619)

9.10. TtM **Hanna-Maarit Riski**, HOITOTIEDE: EKG-REKISTERÖINTI. EKG-käyrän teknisen laadun arviointi.

(Ann. Univ. Turkuensis C 215)

9.10. YtM **Filio Degni**, YLEISLÄÄKETIEDE: The Social and Cultural Determinants of the Use of Contraception among Married Somali Women Living in Finland.

(Stakes – Research Report 148)

15.10. LL **Kirsi-Maria Haapasalo-Pesu**, NUORISOPSYKIATRIA: Studies on the Psychopharmacological Treatment of Adolescents in Finland. (Ann. Univ. Turkuensis D 618)

15.10. LL **Anders Zitting**, DIAGNOSTINEN RADIOLOGIA: Radiographic small lung opacities and pleural abnormalities in relation to occupational asbestos exposure, smoking history and living environment in Finland. (People and Work Research Reports 66. Finnish Institute of Occupational Health)

15.10. FK **Jukka Matinlinna**, HAMMASLÄÄKETIEDE: Silane chemistry applications in some conventional and novel dental biomaterials. (Ann. Univ. Turkuensis D 620)

29.10. LL **Jarkko Kirjavainen**, LASTENTAUTIOoppi: Excessive Crying and Sleep in Infancy. The Assessment of Sleep Characteristics and the Function of the Autonomous Nervous System in Colicky Infants. (Ann. Univ. Turkuensis D 621)

29.10. FM **Arsi Rosengren**, LÄÄKETIETEELLINEN BIOKEMIA JA MOLEKYLIBIOLOGIA: Two-Dimensional Electrophoresis Based Proteomics in the Analysis of T Helper Cell Responses to Interferon- α and Interleukin-12.

(Ann. Univ. Turkuensis D 623)

29.10. LL **Jussi Vahtovuori**, LÄÄKETIETEELLINEN MIKROBIOLOGIA: Studies on the Effect of Host's Genotype on the Murine Intestinal Mikrobiota, Including Development of a Flow Cytometric Method. (Ann. Univ. Turkuensis D 626)

OIKEUSTIETEELLINEN TIEDEKUNTA

3.9. OTK **Vilja Hahto**, OIKEUSTIEDE: Uhrin myötävaikutus ja rikoksentekijän vastuu. – Rikos- ja vahingonkorvausoikeudellinen tutkimus tekoa edeltävästä uhrikäyttäytymisestä fyysisistä koskemattomuutta loukkaavissa rikoksissa.

(Edita Publishing Oy)

4.9. OTK **Harri Kalimo**, YMPÄRISTÖOIKEUS: Recycling Electronics – at the Crossroads of Contemporary Environmental Law and Free Trade Law.

18.9. OTL **Aki Rasilainen**, VALTIOSÄÄNTÖOIKEUS: Oikeudellinen argumentointi politiikassa. Suomalaisen legalismin poliittinen historia.

(Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 257)

YHTEISKUNTATIETEELLINEN TIEDEKUNTA

22.10. VtM **Antti Honkanen**, SOSIOLOGIA: Menneisyyden tulevaisuus. Postmodernit matkailuteoriat ja vapaa-ajan matkailun muutokset eräissä Euroopan unionin jäsenvaltioissa vuosina 1985 ja 1997. (Keskustelua ja raportteja No 5. Matkailualan verkostoyliopisto)

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

17.9. KL **Eero Niemi**, KASVATUSTIEDE: Perusopetuksen oppimistulosten kansallinen arviointi ja tulosten hyödyntäminen koulutuspoliittisessa kontekstissa.

(Ann. Univ. Turkuensis C 216)

Kun aikaansa seuraava perhe tietokoneen osti

Tietokoneet siirtyivät asiantuntijoiden ja ammattilaisten piiristä osaksi kotien ”kalustusta” sysäyksittäin 1970-luvulta 1990-luvulle. Tietokoneharrastajat olivat edelläkävijöitä. Heidän ansiotaan pitkälti on, että tietokone arkipäiväistyi ja siitä tuli kodin tavanomainen varuste yhtä lailla kuin pölynimuri tai televisio.

Filosofian lisensiaatti **Petri Saarikosken** väitöskirja ”Koneen lumo. Mikrotietokoneharrastus Suomessa 1970-luvulta 1990-luvun puoliväliin” on ensimmäinen perustutkimus tietokoneharrastuksesta.

Lokakuussa Turun yliopistossa väitellyt historioitsija ja digitaalisen kulttuurin lehtori on käyttänyt tutkimuksessaan laajaa lähdeaineistoa. Saarikosken kirja ilmestyi Jyväskylän yliopiston Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisusarjassa. Epäilemättä sitä hyödynnetään jatkossa myös oppikirjana.

Ensimmäisiin koneisiin ladattiin paljon toiveita

- Oman kotitietokoneen hankkimiselle oli 1980-luvun alussa hieman eri syitä kuin nykyisin. Puhuttiin tietokoneen luku- taidosta. Mainonnassa korostettiin hyötykäyttöä, esimerkiksi mahdollisuutta ohjelmoinnin opetteluun. Monissa perheissä lapset taas halusivat koneen, koska se palveli statussymbolina ja oli merkki siitä, että perhe halusi seurata aikaansa.

- Nuo ensimmäiset koteihin hankitut tietokoneet tuottivat pettymyksiä, sillä niiden käyttöön oli ladattu niin paljon toiveita. Ohjelmointiharrastus oli laajaa ja syntyi tietokonekerhoja ja alakulttuureja.

Tietokoneharrastus on Petri Saarikosken mukaan luonnollinen jatkumo teknisille harrastuksille, kuten elektroniikkaharrastukselle tai radioamatööri toiminnalle.

Naiset tietokoneen suurkuluttajia

1990-luvulla tietokoneesta vasta tuli todenteolla joka kodin kulutuselektronikkaa ja koko kansan harrastus. Peruskäyttäjäksi ja varsinaiseksi suurkuluttajaksi paljastui Saarikosken tutkimuksessa, tässä aihepiirissä vähän odottamatta, nainen.

- Naiset käyttivät tietokonetta työhön, tekstinkäsittelyyn ja taulukkolaskentaan. Työelämässä tietokoneet yleistyivät aluksi lehtitaloissa ja pankeissa, konttorityö ylipäänsä tietokoneistui nopeasti. Tietokoneella tehtävä työ oli helppo siirtää työpäivän jälkeen jatkettavaksi kotona.

Utopistinen retoriikka toistuu

Kunkin ajan teknisiin vempeluihin on tutkijan mukaan liittynyt utopistisia odotuksia, niin myös mikrotietokoneisiin. Suomessa vallitsee vahva usko teknologiaan. – Tietokoneista puhuttiin esimerkiksi mainonnassa tietyllä utopistisella retoriikalla: mainittiin muutoksen välttämättömyys ja kehityksen mukana pysyminen. Samankaltaisia teknologisen determinismin piirteitä on ollut ennenkin. Ilmiö näkyy nyt digibokseja markkinoitaessa, kun vähän väliä kerrotaan, kuinka monessa taloudessa digiboksi jo on.

Monivuotisen tutkimustyön Petri Saarikoski koki myös kasvuprosessina.

- Väitöskirjan teko on raakaa työtä, mutta yksin ei kenenkään väitöskirja synny. Sain paljon tukea mm. professo-reilta, **Jukka Sihvoselta, Hannu Niemiseltä, Hannu Salmelta** ja **Kalervo Hovilta**. Henkisesti väitös on iso juttu, joka siirtää nuoren tutkijan akateemisessa maailmassa ammattilaisten kastiin.

Rahoitus on nuorelle tutkijalle avainkysymys. Saarikoski pääsi syyskuussa 1999 Mediatutkimuksen koordinoimaan ja Suomen Akatemian rahoittamaan Media Usage and Transformations of Everyday Experience -tutkimushankkeeseen. Sen jälkeen hän pääsi vuonna 2002 Turun yliopiston kulttuurihistorian koordinoimaan Tietotekniikka Suomessa toisen maailmansodan jälkeen: toimijat ja kokemukset -projektiin. Hanke kuuluu Kauppa- ja teollisuusministeriön ja Tekesin ProAct -tutkimusohjelmaan.

■ **Petri Saarikoski toimii lehtorina Turun yliopiston digitaalisen kulttuurin oppiaineessa, joka puolestaan on osa Porin yliopistokeskuksessa toimivaa kulttuurituotannon ja maise-mantutkimuksen laitosta. – Pidän opettamisesta. Olemme niin nuori laitos, että meillä on vapaus suunnitella koulutusta, jossa korostuu paitsi tieteellisyys, myös käytännönläheisyys ja synergia muiden yliopistokeskuksessa toimivien yliopistojen välillä.**

- aikakauslehdet
- mainospainotuotteet
- tuoteluettelot
- asiakaslehdet
- vuosikertomukset
- kuva/datapankki

PAINOPRISMA

Korkeasta laadustaan tunnettu kirjapaino

PL 54, 20521 TURKU, Puh. 02-489 000, Fax 02-489 0066
Helsingin myynti: 09-656 995, Petikontie 16-18, 01720 VANTAA

www.painoprisma.fi

AURORA 15.11.2004. PÄÄTOIMITTAJA Maija Palonheimo, puh. (02) 333 6129 TOIMITUSSIHTEERI Paula Heino, puh. (02) 333 5979 GRAAFINEN SUUNNITTELU Erkki Mikkola VALOKUVAT Vesa-Matti Väärä ja yliopiston viestintä JULKAISIJA Turun yliopisto ISSN 1237-675 TOIMITUKSEN OSOITE Viestintä 20014 TÜRÜN YLIOPISTO faksi (02) 333 6310 s-posti viestinta@utu.fi TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET VIESTINTÄSIHTEERI Pirjo Somerkoski puh. (02) 333 5909 ILMOITUKSET puh. (02) 333 5979 PAINETTU Galerie Art Silk –paperille, jolle on myönnetty pohjoismainen ympäristömerkki. PAINOS 9 000 kpl AURORA VERKOSSA <http://www.utu.fi/aurora> ILMOITUSHINNAT 1/1 1000 €, 1/2 500 €, takakansi 1200 € Painoprisma Oy 2004.